VĮ VALSTYBINIŲ MIŠKŲ URĖDIJOS PATIKĖJIMO TEISE VALDOMŲ BIRŽŲ REGIONINIO PADALINIO ADMINISTRUOJAMŲ MIŠKŲ

VIDINĖS MIŠKOTVARKOS PROJEKTO SUDEDAMOJI DALIS

REKREACINIO SUTVARKYMO PROJEKTAS

KAUNAS, 2019

TURINYS

ĮVADAS	5
1. DARBO TEISINIAI PAGRINDAI IR METODAI	7
2. DARBO AKTUALUMAS, TIKSLAI IR UŽDAVINIAI	9
3. ESAMO REKREACINIO POTENCIALO ANALIZĖ	11
3.1. Rekreacinės teritorijos miškuose	11
3.2. Kultūros ir gamtos vertybių sąvadas ir analizė.	12
3.3. Miškų rekreacinis potencialas	25
3.4. Turistinės trasos ir maršrutai	27
3.5. Esami rekreaciniai objektai	30
4. SOCIALINĖS FUNKCIJOS STIPRINIMAS	36
4.1. Rekreacinių išteklių panaudojimas	36
4.2. Poilsio organizavimo sprendiniai	39
4.3. Kraštovaizdžio formavimo kirtimai	43
4.4. Rekreacinės infrastruktūros aptarnavimas, remontas ir atnaujinimas	47
Literatūros sąrašas	48
PRIEDAI	49
1 priedas. Kraštovaizdžio formavimo kirtimai	51
2 priedas. Kultūros paveldo objektų teritorijos	58

Įvadas

Lietuvos Respublikos Bendrajame plane miškininkystės plėtra numatoma atsižvelgiant į pagrindinius Lietuvos miškų politikos tikslus. Šiems tikslams, šalia kitų, priskiriami:

- daugiatikslės ir miško išteklius tausojančios miškų ūkio veiklos užtikrinimas suderinant ekonomines, socialines ir ekologines miškų funkcijas;
- biologinės įvairovės miškuose išsaugojimas;
- miškų rekreacinio potencialo didinimas.

Bendrajame plane išskirta 40 rekreacinių išteklių arealų, kurių ribas daugiausiai lemia rekreacinis gamtinės ir kultūrinės aplinkos turtingumas. Rekreacijos turizmo plėtros galimybės numatytos pagal arealų patrauklumo kategorijas ir rekreacinės plėtros potencialą.

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane pagal arealų patrauklumo kategorijas Biržų ir Pasvalio rajonai priskiriami gana mažo potencialo lokalinės svarbos rekreacijos rajonams, kuriuose skatintina pažintinė ir verslinė rekreacija.

Biržų regioninio padalinio teritorija Bendrajame plane suskirstytas į tris rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmenis: vidutinį (plėtojamos regioninės reikšmės rekreacinės sistemos), gana mažą ir žemiausią (kuriamos lokalinės reikšmės rekreacinės sistemos bei pavieniai rekreaciniai objektai). Rekreacijos (turizmo) teritorinės plėtros galimybės numatytos pagal arealų patrauklumo kategorijas ir rekreacinės plėtros potencialą. Šio regiono teritorijos rekreacinių arealų resursinio potencialo kategorija yra nuo vidutinio iki mažo potencialo. Didelė teritorijos dalis patenka į Biržų – Pasvalio vidutinio, gan nedidelė dalis į gana mažo (Kėdainių-Panevėžio), o apie pusė teritorijos – į mažo (Pandėlio – Vabalninko ir Joniškio – Pakruojo) rekreacinių potencialų arealus.

Į regiono rekreacijos ir turizmo struktūros karkasą neabejotinai įsijungia ir Biržų regioninio padalinio miškai su savo teritorine rekreacine sistema, kurią sudaro esamų ir būsimų poilsio vietų, pažintinių, mokomųjų, rekreacinių takų bei trasų visuma.

Ypatingas valstybės dėmesys skirtinas pažintinio turizmo, apimančio tiek gamtinį, tiek kultūrinį krašto pažinimo aspektus, plėtrai šalyje, nes būtent ši rekreacijos forma vaidina svarbiausią vaidmenį tiek ugdant gimtojo krašto sampratą bei meilę šalies viduje, tiek reprezentuojant Lietuvą tarptautiniu mastu. Bendrasis prioritetas šalies rekreacinės sistemos raidoje teiktinas pažintinio turizmo ir bendrojo poilsio gamtoje plėtrai. Pažintinio turizmo sistema numatyta plėtoti turint tikslą atskleisti visų gamtinių bei kultūrinių Lietuvos regionų savitumus. Turi būti tvarkomi ir rodomi pažintinę vertę turintys gamtiniai bei kultūriniai objektai, jų grupės bei kompleksai, reiškiniai:

- Lietuvos valstybingumo istorijos, kovos už savarankiškos valstybės išsaugojimą bei atkūrimą etapai, vietovės, paminklai ir kt.;
- būdingi ir unikalūs gamtiniai bei kultūriniai kraštovaizdžio kompleksai;
- saugomo gamtos ir kultūros paveldo apsaugos bei tvarkymo būdai.

Atsižvelgiant į Nacionalinės turizmo plėtros programos nuostatas, Bendrajame plane akcentuojamas būtinumas gerokai plėsti planavimo (projektavimo) darbus bei įgyvendinti konkrečias rekreacinės infrastruktūros formavimo priemones. Sėkmingai plėtrai užtikrinti rekreacijos poreikiai turi būti integruoti ir į kitų ūkio šakų, pirmiausia miškų ir kt., programas, taip pat į visus teritorinio planavimo dokumentus.

VĮ Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomi ir naudojami miškai toliau šiame projekte įvardijami kaip Biržų regioninio padalinio administruojami miškai.

Projekto rengėjas – kraštotvarkos skyriaus specialistas (projektavimui) – **Linas Juozaitis.**

1. DARBO TEISINIAI PAGRINDAI IR METODAI

Rekreacijos infrastruktūros plėtrą Biržų regioninio padalinio teritorijoje tiesiogiai įtakoja nemažai įvairių institucijų rengtų planų ir programų:

1. Panevėžio apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas (2012 m. gruodžio 12 d. LRV nutarimas Nr. 1531).
2. LR teritorijos bendrasis planas, patvirtintas LRS nutarimu „Dėl Lietuvos respublikos teritorijos bendrojo plano“, 2002 m. spalio 29 d. Nr. IX-115.
3. Biržų rajono teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Biržų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. T-156 .
4. Pasvalio rajono teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. kovo 26 d. sprendimu Nr. T1-47 .

Be to, svarbūs ir visi teisiniai miškų naudojimo rekreacijai pagrindai, kurie 2002 m. buvo įtvirtinti Lietuvos teritorijos bendrajame plane, vėliau išvystyti toliau išvardintuose teisės aktuose:

1. Miškų įstatymas (1994 m. lapkričio 22 d. Nr. I-671).
2. Saugomų teritorijų įstatymas (1993 m. lapkričio 9 d. Nr. I-301).
3. Turizmo įstatymas (1998 m. kovo 19 d. Nr. VIII-667).
4. Teritorijų planavimo įstatymas (1995 m. gruodžio 12 d. Nr. I-1120).
5. Žemės įstatymas (1994 m. balandžio 26 d. Nr. I-446).
6. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (1994 m. gruodžio 22 d. Nr. I-733).
7. Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos (LR vyriausybės nutarimas 1992 m. gegužės 12 d. Nr. 343).
8. Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatai (patvirtinti Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-35, 2004.01.20).
9. Turizmo ir rekreacijos schemų ir planų rengimo taisyklės (patvirtintos LR ūkio ministro ir aplinkos ministro įsakymais 2004.06.17, Nr. 4-246 (D1-341)).
10. Nacionalinė miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012-2020 metais programa (LRV 2012 m. gegužės 23 d. nutarimas Nr. 569).

Taigi, Lietuvoje iš esmės sudarytos būtiniausios teisinės prielaidos miškų panaudojimui rekreacinėms reikmėms. Taip pat nustatyti ir šios veiklos apribojimai saugomose ar kitose teritorijose, kur ši veikla yra nepageidautina. Itin svarbu, kad Miškų įstatymu dalyje Lietuvos miškų nustatytas aiškus prioritetas rekreacijos plėtrai (išskirta IIB miškų grupė). Be to, yra patvirtintas Lietuvos teritorijos bendrasis planas, kuriame apibrėžtos turizmo bei rekreacijos

vystymosi kryptys, pobūdžiai, nustatytas jų teritorinis lokalizavimas ir akcentuota, kad rekreaciniai miškai yra sudėtinė šios sistemos dalis. Todėl galima teigti, kad:

1. Visi Lietuvos miškai įvairiu intensyvumu gali būti panaudoti įvairioms rekreacijos formoms, išskyrus tuos, kur tai draudžia Saugomų teritorijų ir kiti įstatymai ar konkrečių saugomų teritorijų funkcinio zonavimo bei tvarkymo schemos ir planai.
2. Rekreaciniai (IIB grupės) miškai pagal galiojančius teisės aktus yra sudėtinė Lietuvos rekreacinių teritorijų dalis. Jie turi būti planuojami ir tvarkomi ne tik pagal Miškų įstatymo ir kitų žinybinių teisės aktų reglamentus, bet ir pagal „Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatus“ bei kitus rekreacinėms teritorijoms keliamus reikalavimus.
3. Rekreacijos plėtra valstybiniuose miškuose turi remtis ne vien vadovų bei specialistų iniciatyva ir jų gera valia, bet visų pirma ilgalaikiais planais ir programomis, suderintomis su šalies bendruoju planu, specialiaisiais saugomų teritorijų planais, kitais pagal regioninius padalinius diferencijuotais teritorinio planavimo dokumentais.

Šis projektas yra sudėtinė Biržų regioninio padalinio vidinės miškotvarkos projekto dalis. Visi duomenys sugrupuoti pagal girininkijas. Suvestiniai duomenys pateikiami apie esamus ir projektuojamus (rekonstruojamus) rekreacinius objektus bei projektuojamus kraštovaizdžio formavimo kirtimus. Duomenys apie kultūros paveldo objektus buvo renkami pasinaudojant Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registru. Kai kurie objektai įtraukti kaip įdomūs krašto pažintiniu požiūriu. Duomenys apie šiuos objektus gauti iš vietos miškininkų bei kitų šaltinių. Nustatant konkrečią objekto buvimo vietą naudojome miškotvarkos kartografinę medžiagą, ortofotoplanus. Kai kurių objektų lokalizacija buvo tikslinama ir vietovėje.

Duomenys apie esamus bei projektuojamus (rekonstruojamus) rekreacinius objektus ir kraštovaizdžio formavimo kirtimus valstybiniuose miškuose pateikti lentelėse bei pažymėti kartografinėje medžiagoje.

Pagaminta projektinė dokumentacija:

- „VĮ Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomų Biržų regioninio padalinio administruojamų miškų rekreacinio sutvarkymo projektas“. Aiškinamasis raštas.

- „VĮ Valstybinių miškų urėdijos Biržų regioninio padalinio patikėjimo teise valdomų Biržų regioninio padalinio administruojamų miškų rekreacinio planavimo schema“. M 1: 50 000.

2. DARBO AKTUALUMAS, TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Nors miškai ilgą laiką buvo pirmiausia ekonominė vertybė, bet kartu jie tarnavo įvairių socialinių bei dvasinių žmogaus reikmių tenkinimui. Vystantis pramonei bei urbanizacijai ir daugumai gyventojų įsikūrus miestuose, vis didesnę reikšmę įgaudavo poilsis gamtoje, tame tarpe miškuose, kurio apibendrintas pavadinimas XX a. II-je pusėje įsitvirtino *rekreacijos* vardu.

Nors visi miškai šalia kitų atlieka ir tam tikras rekreacines funkcijas, bet XX a. II-je pusėje atsirado ir tokie miškai, kuriems teisiškai rekreacinė funkcija valstybiniame lygmenyje pripažįstama kaip pagrindinė ir svarbiausia. Tokių miškų Lietuvoje yra apie 66 tūkstančiai ha. Šių miškų tvarkymas ir ūkininkavimas juose turi būti specifiškas. Be to, ir kitos pagrindinės funkcijos miškai mažesniu intensyvumu taip pat turi būt pritaikomi rekreaciniams tikslams, visų pirma tai reiškia miškų parengimą tokiam jų lankytojų priėmimui, kad nebūtų daroma didesnė žala miškų ekosistemoms ir kartu būtų patenkinti žmonių poreikiai.

Pagrindiniai uždaviniai įrengiant ir tvarkant rekreacinę sistemą valstybiniuose miškuose yra šie:

1. Socialinių (rekreacine prasme) Lietuvos piliečių ir užsienio svečių reikmių tenkinimas. Šis uždavinys įgyvendinamas išskiriant specialios rekreacinės paskirties miškus (miško parkus, kurortinius miškus, rekreacinius sklypus ir pan.), valstybiniuose parkuose išskiriant rekreacines funkcines zonas, o jų tvarkymo planuose – rekreacinių teritorijų, įskaitant miškus, tvarkymo reglamentus bei reikalavimus ir sąlygas rekreacinės infrastruktūros išdėstymui ir kraštovaizdžio formavimui. Kitos, ne rekreacinės funkcinės paskirties miškuose, išskyrus teritorijas, kur rekreacija draudžiama ar nepageidautina, ir – likusias teritorijas, kurios gali būti naudojamos neintensyviai rekreacijai ar atskiroms rekreacijos formoms ir juose gali būti įrengiami atskiri rekreaciniai objektai.

2. Edukacinių piliečių reikmių tenkinimas ir valstybinio miško ūkio sektoriaus reikšmingumo propagavimas. Šio uždavinio siekiama sukuriant pažintinių ir mokomųjų takų tinklą, informacinius centrus, ruošiant informacinius leidinius ir naudojant reklamai bei informacijai kitas komunikacines priemones.

3. Estetiško kraštovaizdžio formavimas ir palaikymas miškuose, kartu išsaugant medynų ir aplinkos stabilumą. Šis uždavinys įgyvendinamas naudojant šiuos miškų ūkio darbus: įvairius

kirtimus (visų pirma kraštovaizdžio formavimo), specifinį miško želdinimą, sanitarinės apsaugos bei gamtosaugines priemones.

4. Efektyvi miškų apsauga nuo rekreacinės digresijos, gaisrų ir šiukšlinimo. Šis uždavinys sprendžiamas sukuriant adekvačią lankytojų srautui rekreacinę įrangą, aplinkos tvarkymą bei šiukšlių surinkimą ir organizuojant adekvačią pavojingumui priešgaisrinę apsaugą.

3. ESAMO REKREACINIO POTENCIALO ANALIZĖ

3.1. Rekreacinės teritorijos miškuose

Rekreacinės teritorijos – tai specialiai išskirtos ir sutvarkytos (arba numatytos sutvarkyti) natūralios arba dirbtinės gamtinės teritorijos poilsiui ir turizmui, atitinkančios socialinius, psichologinius ir biologinius poilsiautojų poreikius.

Rekreaciniai miškai (IIB miškų grupė) - tai miško parkai, miestų miškai, valstybinių parkų rekreacinių zonų miškai, rekreaciniai miško sklypai ir kiti poilsiui skirti miškai. Ūkininkavimo tikslas – formuoti ir išsaugoti rekreacinę miško aplinką. Šios miškų grupės medynuose draudžiami plynieji pagrindiniai miško kirtimai, o gamtinės brandos nepasiekusiuose medynuose draudžiami atvejiniai pagrindiniai miško kirtimai. Kirtimus draudžiama vykdyti poilsiavimo sezono metu, išskyrus stichinių arba biotinių veiksnių sudarkytus medynus.

Biržų regioninio padalinio administruojamų miškų teritorijoje rekreacinės paskirties miškai užima **140,6** ha plotą, tai yra 0,4 procentų nuo viso regioninio padalinio administruojamų miškų teritorijos ploto. Jų pasiskirstymas girininkijose pateikiamas 1 lentelėje. Didžiausią rekreacinių miškų dalį sudaro miško parkai ir rekreaciniai miško sklypai. Rekreacinių miškų pasiskirstymas Biržų regioniniame padalinyje yra sąlygotas gamtinės ir socialinės aplinkos. Daugiausiai rekreacinės paskirties miškų yra sutelkta Pasvalio girininkijoje.

1 lentelė. Rekreacinės paskirties miškai (regioninio padalinio administruojamų miškų teritorijoje)

Girininkija	**Miško grupė ir pogrupis**	**Miškų teritorijos plotas, ha**	**% nuo viso ploto**
Latvelių	***Rekreaciniai miškai, iš viso***	***24,9***	***0,6***
	Rekreaciniai miško sklypai	24,9	0,6
Tamošiūnų	***Rekreaciniai miškai, iš viso***	**-**	
Spalviškių	***Rekreaciniai miškai, iš viso***	**-**	
Būginių	***Rekreaciniai miškai, iš viso***	**-**	
Biržų	***Rekreaciniai miškai, iš viso***	***21,0***	***0,9***
	Miestų miškai	21,0	0,9
Vabalninko	***Rekreaciniai miškai, iš viso***	-	
Pasvalio	***Rekreaciniai miškai, iš viso***	94,7	3,8
	Miško parkai	0,8	
	Rekreaciniai miško sklypai	93,6	3,8
	Miestų miškai	0,3	

Joniškėlio	***Rekreaciniai miškai, iš viso***	**-**	
Kriklinių	***Rekreaciniai miškai, iš viso***	**-**	
Iš viso miškų urėdijoje:	***Rekreaciniai miškai, iš viso***	***140,6***	***0,4***
	Miško parkai	0,8	
	Rekreaciniai miško sklypai	118,5	0,3
	Miestų miškai	21,3	0,1

3.2. Kultūros ir gamtos vertybių sąvadas ir analizė

Kaip teigiama pasaulinio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje, kultūros ir gamtos paveldo identifikavimas, globa, išsaugojimas (konservavimas), prezentavimas ir perdavimas ateinančioms kartoms yra visų pirma valstybės pareiga. Tam ji daro viską, kas įmanoma, kiek tik galima išnaudodama savo išteklius ir prieinamą tarptautinę paramą bei bendradarbiavimą, ypač finansų, meno, mokslo ir technikos srityse.

Regioninio padalinio teritorijoje esančių kultūros ir gamtos vertybių, vertingų krašto pažintiniu požiūriu, sąrašą pateikiame 3 lentelėje. Biržų regioninio padalinio administruojamų miškų teritorijoje yra 16 nekilnojamo kultūros paveldo objektų.

Šiame projekte pateikiami ne tik kultūros vertybių registre esantys objektai, bet ir visi kiti pažintiniu požiūriu įdomūs objektai, kuriuos pavyko užfiksuoti vietoje su regioninio padalinio darbuotojų pagalba.

Bendras kultūros paveldo objektų pasiskirstymas girininkijose pateikiamas 2 lentelėje.

1 pav. Paminklas laisvės kovų dalyviams – partizanams atminti (Latvelių girininkijos 79 kv.)

2 pav. 1863 m. sukilėlių kapas, vad. Anglių kalnu (Būginių girininkija)

2 lentelė. **Kultūros paveldo vertybės regioninio padalinio administruojamuose miškuose pagal girininkijas**

Eil. Nr.	Girininkija	Kultūros paveldo objektai
1.	*Latvelių*	2
2.	*Tamošiūnų*	2
3.	*Spalviškių*	2
4.	*Būginių*	3
5.	*Biržų*	1
6.	*Vabalninko*	1
7.	*Pasvalio*	1
8.	*Joniškėlio*	2
9.	*Kriklinių*	2
	Iš viso:	**16**

3 lentelė. **Kultūros paveldo objektai**
(regioninio padalinio administruojamų miškų teritorijoje)

Eil. Nr.	MC, Registro Nr.	Pavadinimas, apibūdinimas	Objekto reikšmingumo lygmuo	Statusas	Kvartalai	Sklypai	Pastabos
Latvelių girininkija							
1.	2811	Krauklių stiklo gaminių dirbtuvės vieta, vad. Stiklo pečiumi	Nacionalinis	Paminklas	12 13	25; 28 2	Biržų rajono sav., Nemunėlio Radviliškio sen., Krauklių k.
2.	43043	Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta	Nacionalinis	Registrinis	79	22	Biržų rajono sav., Parovėjos sen., Latvelių k.
Tamošiūnų girininkija							
1.	10486	1863 m. sukilimo Gudiškio mūšio vietos kompleksas	Nacionalinis	Valstybės saugomas	119	10; 12; 15; 16; 21; 22; 23	Biržų rajono sav., Parovėjos sen., Gudiškio k.
2.	32510	Lietuvos partizanų Juliaus Valainio ir Voldžio Jasiūno kapas	Nacionalinis	Registrinis	103	28	Biržų rajono sav., Nemunėlio Radviliškio sen., Pardambių vs.
Spalviškių girininkija							
1.	33546	Lietuvos partizanų slėptuvės-bunkerio vieta	Nacionalinis	Registrinis	244	7	Biržų rajono sav., Parovėjos sen., Balzieriškio k.
2.	33544	Vyčio apygardos Žaliosios rinktinės Pilėnų tėvūnijos partizanų vado Stepono Giedriko-Giriečio kautynių ir žūties vieta	Nacionalinis	Registrinis	244	1	Biržų rajono sav., Parovėjos sen., Balzieriškio k.
Būginių girininkija							
1.	10828	1863 m. sukilėlių kapas, vad. Anglių kalnu	Nacionalinis	Valstybės saugomas	273	16	Biržų rajono sav., Parovėjos sen., Balzieriškio k.
2.	40443	Lietuvos partizanų stovyklos vieta	Nacionalinis	Registrinis	260	4; 16	Biržų rajono sav., Parovėjos sen., Viršupėnų k.
3.	40455	Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta	Nacionalinis	Registrinis	296	20	Biržų rajono sav., Papilio sen., Kojeliškio vs.
Biržų girininkija							
1.	1909	Skrebiškių alkakalnis vad. Bažnyčios kalnu		Valstybės saugomas	76	6	
Vabalninko girininkija							

Eil. Nr.	MC, Registro Nr.	Pavadinimas, apibūdinimas	Objekto reikšmingumo lygmuo	Statusas	Kvartalai	Sklypai	Pastabos
1.	43045	Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta	Nacionalinis	Registrinis	127	17	Biržų rajono sav., Vabalninko sen., Remeikių k.
Pasvalio girininkija							
1.	415	Buv. dvaro sodyba	Nacionalinis	Registrinis	274	1-12	Pasvalio rajono sav., Krinčino sen., Barklainių k.
Joniškėlio girininkija							
1.	22568	Lietuvos partizanų kapai	Nacionalinis	Valstybės saugomas	26	16	Pasvalio rajono sav., Joniškėlio apylinkių sen., Austakynės vs.
2.	37521	Vaškų žydų žudynių vieta ir kapas II	Nacionalinis	Registrinis	9	1	Pasvalio rajono sav., Vaškų sen., Kalneliškių k.
Kriklinių girininkija							
1.	39042	Mitkų kaimo senųjų kapinių ir 1863-1864 m. sukilėlių kapų kompleksas	Nacionalinis	Registrinis	64	11	Pasvalio rajono sav., Pumpėnų sen., Mitkų k.
2.	6616	Senkapis		Registrinis	159	30	Pasvalio rajono sav., Pumpėnų sen., Melėnų k.

4 lentelė. **Kiti pažintiniu požiūriu įdomūs lankytini objektai**

(objektai esantys regioninio padalinio administruojamų miškų teritorijoje)

Eil. Nr.	Pavadinimas, apibūdinimas	Kvartalai	Sklypai
Latvelių girininkija			
1.	Aukščiausias Lietuvos juodalksnis	61	16
Spalviškių girininkija			
1.	Aukščiausias Lietuvos beržas	179	3

Kultūros paveldo objektų vertingosios savybės (pagal LR kultūros vertybių registrą):

Krauklių stiklo gaminių dirbtuvės vieta, vad. Stiklo pečiumi (2811) - žemės ir jos paviršiaus elementai - kultūrinis sluoksnis (iki 1,9 m storio, sudarytas iš tamsios žemės su stiklo lydymo krosnies liekanomis - akmenų grindinėliu, molio asla, moliu rištais ir neištais greta sudėtais bei sugriuvusiais akmenimis, horizontaliai paklotų rąstų liekanomis - ir su radiniais: stiklo šukėmis, lydluičiais, liejimo forma ir tokių formų fragmentais, plytomis; sluoksnis apardytas mineralizuojant miško kvartalinę proskyną ir važinėjant ja einančiu keliuku, čia augančių medžių šaknų, taip pat 1992 m. bei 1996 m. žvalgomųjų archeologijos tyrimų metu, radinių būklė

patenkinama; pavieniai archeologiniai radiniai ir jų sankaupos (1990 m. žvalgymo metu rasta stiklo šukių ir lydinių fragmentų; būklė patenkinama; reljefas (nežymiai pakilesnė vieta negilaus pelkėto slėnio P šlaito apatinėje terasoje; apardyta mineralizuojant miško kvartalinę proskyną, važinėjant ja einančiu keliuku, apaugusi mišku); artimiausios supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio autentiškumas - objektą supantis kraštovaizdis (Š pusėje - negilus pelkėtas slėnis, už jo - kiek pakilesnė vietovė, P pusėje - nežymiai kylanti gana lėkšta aukštuma, jos viršus ir nežymiai besileidžiantis į P priešingas šlaitas, R ir V pusėse - gana lygi, nežymiai besileidžianti į abi šias puses vietovė; paviršiaus didžioji dalis apaugusi mišku ir krūmynais, Š pusėje dalis dirvonuoja ar dirbama, čia maždaug R-V kryptimi jį kerta Šilagalio - Bėčiūnų kelias).

Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta (43043) - žemės ir jos paviršiaus elementai - **reljefas** (lygus; būklė gera); faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius - 1945-09-17 Biržų girios 79-ajame kvartale, dab. Latvelių k., Parovėjos sen., Biržų r., įsikūrusią Jono Krivicko-Jono, Krivio ir Augusto Vasiulio vadovaujamų partizanų būrių stovyklą puolė NKVD kariuomenės daliniai (pagal liudytojų pasakojimus, iki 1000 kareivių). Iš karčių ir eglišakių įrengtose palapinėse stovyklavo per 100 partizanų. Kautynėse žuvo, kaip teigia liudytojai, 24 partizanai. Daugumos pavardės neišaiškintos. Teigiama, žuvo: Alfonsas Briedis, iš Kočėnų k.; Petras Kuginys, iš Smaltiškių k.; Jurgis Kulbis, kilęs iš Smaliečių k.; Jonas Lujanas (?), iš Lujėnų k.; (Vytautas ?) Žvirblis, kilęs iš Kašeliškių k., Parovėjos vlsč. Visi kaimai dabartiniame Biržų rajone. Abiejuose būriuose būta latvių partizanų. Spėtina, žuvusieji buvo iš tolimesnių kraštų iš Latvijos atvykę, likę nežinomais. Kautynėse sunkiai sužeistas partizanas Jurgis Jurgutis, nušliaužė į Genių kaimą pas pažįstamus, ir neištvėręs skausmo, nusišovė. Partizanui Petrui Karosui teko vėliau nupjauti peršautą ir gangrenavusią koją. Į petį sužeidė skyrininką Antaną Mikašių. Vėliau po kautynių į stovyklą grįžęs J. Krivicko-Kirvio būrys nuošaliau rado tris žuvusių partizanų kūnus. Juos palaidojo tarp Žemosios Gervės upelio ir Biržų girios Išilginės linijos. Kapavietės dabar neišlikę. Kur išvežti kiti žuvusieji partizanai, nežinoma. Teigiama, pagal pamiškių gyventojų pastebėtus išvežamus žuvusiuosius, ginantis ir traukiantis partizanai nukovę apie 100 priešų kareivių.

1863 m. sukilimo Gudiškio mūšio vietos kompleksas (10486) - žemės ir jos paviršiaus elementai - **reljefas** (lygus; Biržų girios pakraštys, apaugęs įvairiais medžiais: eglėmis, beržais, krūmokšniais, kt.; būklė gera); faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius - 1863 m. sukilimo Gudiškio mūšis.

Lietuvos partizanų Juliaus Valainio ir Voldžio Jasiūno kapas (32510) - žemės ir jos paviršiaus elementai - partizanų Juliaus Valainio ir Voldžio Jasiūno palaikai; lygus reljefas (būklė gera); faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius -Vyčio apygardos Latvelių - Jono Krivicko būrio partizanai, žuvę 1945-05-28 Latvelių miške: Julius Valainis, Vincento, g. 1923 m., gyv. Pagervėje, Biržų (?) vlsč., Biržų aps. (dabar Parovėjos sen., Biržų r.); Voldis Jasiūnas, g. Germaniškyje, Nemunėlio Radviliškio vlsč. Biržų aps.

Lietuvos partizanų slėptuvės-bunkerio vieta (33546) - žemės ir jos paviršiaus elementai - reljefas (lygus; būklė gera); slėptuvės-bunkerio vieta (išlikusi apie 10,5x4 m dydžio, apie 1 m gylio duobė su Š pusėje esančiu apsaugai nuo granatų lenktu landos grioviu, landos išlikusio griovio ilgis apie 2,5 m, plotis iki 1,8 m); faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius - tikėtina, šioje slėptuvėje-bunkeryje įrengtame 1944 m. rudenį, 1944-1945 m. žiemą buvo įsikūrę Biržų krašto Papilio partizanų būrio kovotojai. Vėlesniu laikotarpiu, iki pat Pilėnų tėvūnijos veiklos pabaigos 1954-1956 m., laikytinas bendru Biržų krašto - Pilėnų tėvūnijos, kartu ir Biržų bei Nemunėlio Radviliškio valsčių partizanų slėptuve-bunkeriu.

Vyčio apygardos Žaliosios rinktinės Pilėnų tėvūnijos partizanų vado Stepono Giedriko-Giriečio kautynių ir žūties vieta (33544) - žemės ir jos paviršiaus elementai - reljefas (lygus, būklė gera); faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius - Steponas Giedrikas-Girietis, Stepas, g. 1925-10-03, gyv. Biržų m., Biržų aps. 1939 m. baigė Biržų „Aušros“ pradžios mokyklą. Mokėsi Biržų Pirmojo Lietuvos prezidento Antano Smetonos gimnazijoje. 1944 m. įsitraukė į Biržų gimnazijoje veikusios pogrindinės organizacijos pasipriešinimo veiklą. 1948 m. organizacijos narių arešto metu, slapstėsi ir pasitraukė į Biržų girią. 1951 m. vasaros pabaigoje Vyčio apygardos Žaliosios rinktinės vadovybės iniciatyva Biržų apskrityje įkūrus Sierakausko tėvūniją, nuo 1951 m. rugsėjo mėn. pavadinta Pilėnų tėvūnija, veikusią Biržų, Pasvalio, Pandėlio ir dalies Rokiškio bei Kupiškio rajonų teritorijoje, Steponas Giedrikas buvo paskirtas jos vadu. 1953-06-03 Steponas Giedrikas ir Liucija Brazdžiūtė susituokė Peleniškių kapinių koplyčioje. Apeigas atliko kunigas ir vargoninkas Strazdas, varpininkas Jonas Klanauskas. 1954-09-25 7 val. 15 min. Balzieriškio k. apylinkėse, Biržų girioje, bunkeryje, išduotas suimto, kankinto ir užverbuoto bendražygio Roberto Tučo-Barzdylos (pastarąjį užnuodyta degtine apsvaigino provokatorius Adolfas Striška), susikovęs su MGB agentais smogikais vadas Steponas Giedrikas-Girietis žuvo. 1998-09-02 S. Giedrikui pripažintas kario savanorio statusas. 1999-12-16 Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro įsakymu jam suteiktas kapitono laipsnis, Lietuvos Respublikos Prezidento 2000-02-11 dekretu jis apdovanotas Vyčio Kryžiaus 4-

ojo laipsnio ordinu (dabar - Vyčio Kryžiaus ordino Karininko kryžius). S. Giedriko-Giriečio palaikų užkasimo-kapo vieta nežinoma, tikėtina, kad galėjo būti Biržų m. žvyrduobės (dabar Lietuvos partizanų kapas, u. k. 11839), arba MGB Biržų sk. būstinės (dabar policijos įstaiga) kiemas Vilniaus g.

1863 m. sukilėlių kapas, vad. Anglių kalnu (10828) - įvairūs mažosios kraštovaizdžio architektūros statiniai ir vaizduojamojo meno formos - teritorijos ŠR dalyje ant sampilo pastatytas betoninis paminklas. Paminklą sudaro laiptelių formos betoninis postamentas-pamatas su PV fasade sumūryta įžambia atminimo sienele, kurioje iškaltas Gedimino stulpų ženklas ir tekstas: „GARBĖ KARŽYGIAMS / kritusiems sukilimo / kovose 1863.V.5-7. / dėl LIETUVOS laisvės", kitoje, Š pusėje, iškalta data: „1938.IX.26" ir virš postamento-pamato iškilęs masyvus betoninis kryžius (postamento-pamato aukštis 0,8 m, 1,75x0,85 m, kryžiaus aukštis 1,55 m, sampilo aukštis apie 0,8-1,2 m, 7,35x5,5 m, sampilo viršus nuklotas betoninėmis plytelėmis; būklė gera); žemės ir jos paviršiaus elementai - nežinomų 1863 m. sukilėlių palaikai (Pastaba: šiame kape palaidota dalis iš maždaug 200 žuvusių sukilėlių, kiti palaidoti Gudiškio k. sukilėlių kape), reljefas (lygus; apaugęs įvairiais medžiais: eglėmis, beržais, krūmokšniais, kt.); faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius - didžiausias 1863 m. sukilimo Biržų mūšis įvyko 1863-05-07-09 Biržų girios pakraštyje prie Medeikių, Gudiškio, Šniurkiškių. Zigmanto Sierakausko rinktinės (apie 2500 sukilėlių) dvejos kolonos vad. Z. Sierakausko ir Boleslovo Koliškos atkeliavusios iš Lietuvos vidurio, įsikūrė Biržų girioje. Gegužės 7 d. priešakinius B. Koliškos būrius prie Medeikių puolė Rusijos imperijos kariuomenės mjr. Merlino dalinys, bet Z. Sierakausko batalionams suskubus pagalbon, po 2 val. kautynių sumušti atsitraukė. Gegužės 7-8 d. naktį sukilėlius puolė pagrindinės gen. I. Ganeckio pajėgos (apie 3000 kareivių). Prie Gudiškio kaimo įvyko lemiamos kautynės, kurias sukilėliai pralaimėjo, rusai taip pat turėjo didelių nuostolių. Z. Sierakauskas ir B. Koliška pateko nelaisvėn. Pavėluotai atvykę Antano Mackevičiaus daliniai išgelbėjo apie 400 sukilėlių, surinko išblaškytus vyrus. Gegužės 9 d. sukilėliai dar kartą pralaimėjo prie Šniurkiškių k. Po Biržų kautynių sukilėliai didelių rinktinių nesudarinėjo, vengė stambių mūšių, plačiau priešinosi, kovojo partizaniškai.

Lietuvos partizanų stovyklos vieta (40443) - žemės ir jos paviršiaus elementai - **reljefas** (lygus; būklė gera. Tankiai apaugęs girios medžiais); Pirmosios slėptuvės-bunkerio vieta (išlikusi apie 6x4,8 m dydžio, apie 1,4 m gylio duobė); Antrosios slėptuvės-bunkerio vieta (išlikusi apie 8x3 m dydžio, apie 1,1 m gylio duobė su P pusėje esančiu landos grioviu, landos išlikusio lenkto griovio (apsaugai nuo granatų) ilgis 4,2 m, plotis iki 1 m, gylis 0,5-0,6 m); Trečiosios slėptuvės-bunkerio

vieta (išlikusi apie 8x2,5-3 m dydžio (ŠR dalyje platesnė, apie 3x3,5 m duobė), 0,8-1 m gylio duobė su P pusėje esančia landos vieta, landos išlikusio griovio ilgis 2,5 m, plotis apie 0,8 m, gylis apie 0,7 m); Ketvirtosios slėptuvės-bunkerio vieta (išlikusi bendra su atsišakojančiais landų grioviais apie 11,5x1,5-3 m dydžio (ŠR dalyje platesnė, apie 3x3,5 m duobė, jos gylis 0,7-0,8 m), vidurinė dalis siauresnė, iki 2,5 m, šios dalies gylis 0,6-0,7 m, gylio duobė su P pusėje esančiomis trimis landos vietomis: R landos išlikusio griovio ilgis 1-1,5 m, PR landos griovio ilgis 0,5 m, PV landos griovio ilgis 0,5-0,8 m); Penktosios slėptuvės-bunkerio vieta (išlikusi apie 4x2 m dydžio, į R siaurėjanti, 0,3x0,5 m gylio duobė, V pusėje yra negilus, spėtina, buvusios landos griovys, ilgis apie 2 m.); faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius - Lietuvos partizanų Papilio būrio stovyklavietė. Vadinamame Gritiškių kalne, 1944-ųjų rudenį atskiros pavienės partizanų grupės susijungusios į Papilio partizanų būrį (iki 150-ies, daugiausia Papilio vlsč. ginkluotų kovotojų) įsirengė keturių slėptuvių-bunkerių stovyklos vietą. Atskiroje, mažesnėje, penktoje slėptuvėje-bunkeryje, įsikūrė grupė Latvijos partizanų. Didieji bunkeriai buvo gynybiniai, tvirtų rastų, apipilti storu sluoksniu žemių, skirti išlaikyti artilerijos sviedinių sprogimus, tankų svorį. Stovykla partizanai naudojosi 1944 m. rudenį - 1944/45 m. žiemą. Iš šios stovyklos partizanai rengė kovinius ir kitokius žygius: 1944-11-07 Papilio būrio partizanai puolė Papilio mstl., per miestelį pražygiavo kovine rikiuote; 1944-11-30 Svilių-Geidžiūnų kautynės (stengtasi išvaduoti NKVD suimtus jaunuolius. Žuvo 10 partizanų); 1944-12-12 papiliečių partizanų grupė nužygiavo padėti Rokiškio krašto partizanams pulti Panemunio mstl. (kaunantis žuvo smogiamosios grupės vadas Alfonsas Putka-Biržietis); 1944-12-24 42-jų savanorių partizanų grupė nužygiavo apginti enkavėdistų terorizuojamų prie Biržų girios Kojeliškio vnk. gyvenusių Yčų (pakliuvę pasalon kaudamiesi žuvo 9 partizanai); 1945-01-17 NKVD daliniai (atvyko su keliolika sunkvežimių) pradėjo supti stovyklavietę. Ryšininkams apie pavojų spėjus pranešti dauguma partizanų pasitraukė (atsitraukdami žuvo 5 partizanai). Priešai nusiaubė neginamas slėptuves-bunkerius. Spėtina, kad stovykloje apsistodavo taip pat Nemunėlio Radviliškio ir Biržų valsčių partizanai.

Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta (40455) - žemės ir jos paviršiaus elementai - reljefas (lygus; būklė gera); faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius - 1944-12-24 Papiliečių - Povilo Petronio būrio partizanai gavo žinią apie Kojeliškio apylinkėje, Kojeliškio vienkiemy, Yčų sodyboje, Papilio vlsč., Biržų aps., smurtaujančius rusus. Kadangi dauguma partizanų buvo jauni, nepatyrę, vadas leido žygiuoti tiktai savanoriams. Prie Yčų vienkiemio Papiliečių būrio Jurgio Štraito grupės partizanai pateko į NKVD kariuomenės dalinio pasalą. Kaudamiesi žuvo 9 partizanai: grupės vadas Jurgis Štraitas, g. 1918 m. Karališkiuose, dab. Parovėjos sen., gyv. Kučgalyje, Papilio vlsč., grupės vadas Adolfas Šleiva, g.

1922 m., gyv. Parovėjos k. (dvare), Biržų vlsč., 1941 m. birželio sukilėlis, LLA narys Povilas Būtėnas, g. 1917 m., kilęs iš Latvygalos, Vincas Korsakas, g. 1921 m. Gajūnuose, Papilio vlsč., Benjaminas Mališauskas, g. 1922 m. Kadaruose, Papilio vlsč., Petras Medelinskas, g. 1916 m. Mikaliuose, Papilio vlsč., Jonas Variakojis, g. 1927 m., gyv. Mantvydiškyje, Papilio sen., Viktoras Variakojis, g. 1911 (1917 ?) m. Kučgalyje, Papilio vlsč., Petras Zabarauskas, g. 1923 (1922 ?) m., gyv. Kučgalyje.

Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta (43045) - žemės ir jos paviršiaus elementai - reljefas (lygus; būklė gera); faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius - 1945-01-18 Lamokų miške (Girelėje), Remeikių k., Vabalninko vlsč, Biržų aps., dab. Biržų r., kautynėse su pasalavusiais NKVD vidaus kariuomenės 80 kareivių, NKVD Biržų apskrities skyriaus čekistais žuvo, Vabalninko krašto Aleksandro Klingos (Broniaus Vaitiekūno?) būrio 14 partizanų: būrio vadas Aleksas (Aleksandras) Klinga, g. 1913 m., gyv. Ilgalaukių k., Vabalninko vlsč., Biržų aps. Jis 2000-07-11 pripažintas kariu savanoriu; Stasys Indriliūnas, g. 1915 m., gyv. Deikiškių k., Vabalninko vlsč.; Valentinas Kapačiauskas, g. 1925 m. Joniškėlyje, gyv. Biržuose; Dominykas Klinga, g. 1923 m., gyv. Deikiškių k., Vabalninko vlsč.; Kazimieras Klinga, g. 1922 m., gyv. Ilgalaukių k., Vabalninko vlsč. 2000-09-22 jis pripažintas kariu savanoriu; Petras Klinga, g. 1924 m., gyv. Ilgalaukių k., Vabalninko vlsč. 2000-09-22 jis pripažintas kariu savanoriu; Konradas Mockūnas, g. 1926 m., gyv. Šalnių k., Vabalninko vlsč., Jonas Pranevičius, g. 1925 m., gyv. Vabalninke. Priešai jį, prasiveržusį iš NKVD apsupties Girelės miške, persekiojo ir nukovė netoli Čypėnų k., Vabalninko vlsč.; Alfonsas Sklėnis (Sklėnys), g. 1915 m., gyv. Šalnių k., Vabalninko vlsč.; Jonas Sklėnis (Sklėnys), g. 1920 m., gyv. Šalnių k., Vabalninko vlsč.; Alfonsas Vasiliauskas, g. 1923 m., gyv. Šalniuose, Vabalninko vlsč. Jis 2003-10-22 pripažintas kariu savanoriu; Adolfas Vileišis, gyv. Nausėdžių k., Vabalninko vlsč.; Aloyzas Vileišis, g. 1923 (1924?) m., gyv. Nausėdžių k., Vabalninko vlsč. Jis 2000-01-17 pripažintas kariu savanoriu; Antanas Matulis, g. 1911 m., gyv. Remeikiuose, Vabalninko vlsč. Pasitraukusį iš Girelės miško, priešai persekiojo ir nukovė Miliūnų miške, Vabalninko vlsč., dab. Kupiškio r. Kitais duomenimis, buvęs partizanų rėmėjas, ryšininkas, neginkluotas, ir jį tuo laiku ėjusį mišku perspėti partizanų nušovė čekistai. Partizanai palaidoti Vabalninko sen. kaimų kapinėse: Lamokėlių k., KVR unikalus kodas 32511; Deikiškių k., u. k. 32889; Kuprių k., u. k. 32545.

Lietuvos partizanų kapai (22568) - žemės ir jos paviršiaus elementai - 7 partizanų: Motiejaus Belecko-Paleckio (Peleckio), Viesulo, Broniaus Pakalnio-Aukštikalnio, Jono Bajoriūno-Varniuko, Vakaro, Adolfo Biliūno-Cvirkos, Jono Momeniškio-Liongino, Jurgio Petrausko-Rasputino,

Juozapo Žandario-Mūsiškio palaikai; reljefas (lygus); faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius - šioje vietoje priešų ir kolaborantų užkasti Jungtinės Kęstučio apygardos Motiejaus Belecko-Paleckio (Peleckio), Viesulo būrio partizanai, žuvę 1946-02-23 kautynėse su NKVD vidaus kariuomenės 25-ojo šaulių pulko kareiviais ir NKVD Vaškų vlsč. poskyrio stribais Joniškio aps., Linkuvos vlsč., Uniūnų (Oniūnų) k. (dabart. Pakruojo r.), Medzeliauskų sodyboje: būrio vadas Motiejus Beleckas-Paleckis (Peleckis), Viesulas, g. 1919 (1923?) m., gyv. Linkuvoje, Šiaulių aps., būrio vado pavaduotojas Bronius Pakalnis-Aukštikalnis, g. 1896 m., gyv. Linkuvoje, jam 2004-06-01 pripažintas kario savanorio statusas, Jonas Bajoriūnas-Varniukas, Vakaras, g. 1927-06-18, gyv. Gailionių k. Joniškėlio vlsč., jam 2003-10-01 pripažintas kario savanorio statusas, Adolfas Biliūnas-Cvirka, g. 1928 m., gyv. Linkuvoje, Jonas Momeniškis-Lionginas, g. 1921 m., gyv. Valdeikių k., Joniškėlio vlsč., Jurgis Petrauskas-Rasputinas, Dobras, g. 1914 m., gyv. Gailionių k., Joniškėlio vlsč., Juozapas Žandaris-Mūsiškis, g. 1926-08-26 Titonių k., Linkuvos vlsč., gyv. Viduvalkių k., Linkuvos vlsč., jam 1999-11-15 pripažintas kario savanorio statusas.

Vaškų žydų žudynių vieta ir kapas II (37521) - žemės ir jos paviršiaus elementai - žydų palaikai, reljefas (lygus); faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius - šioje vietoje 1941 m. liepos-rugpjūčio mėn. nacistinės Vokietijos valdžios (žudynių vykdytojai nežinomi) ir įvykdytos egzekucijos metu nužudyti ir užkasti Vaškų miestelio žydai (aukų skaičius nežinomas).

Mitkų kaimo senųjų kapinių ir 1863-1864 m. sukilėlių kapų kompleksas (39042) - žemės ir jos paviršiaus elementai - reljefas (gana lygus, truputį banguotas, yra išlikusių Mitkų senųjų kapinių ribų sankasos dalių; būklė patenkinama); faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius - Mitkų ir apylinkių gyventojų, 1863-1864 m. sukilėlių kapai.

Valstybės saugomų registruotų kultūros vertybių, pripažintų saugoti viešajam pažinimui ir naudojimui (LR Kultūros ministro 2005-04-29 įsakymas Nr. ĮV-190 „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių pripažinimo saugomomis“) apsaugą reglamentuoja LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, kurio 19 str. 2 d. 1 p. imperatyviai nurodo, jog *„Viešajam pažinimui ir naudojimui saugojamame objekte, jo teritorijoje, vietovėje draudžiama naikinti ar kitaip žaloti nekilnojamosios kultūros vertybės pase nurodytas vertingąsias savybes .“*

Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose planuojama veikla reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais, parengtais vadovaujantis *Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis (LR*

aplinkos ministro ir kultūros ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. ĮV-261/D1-322) bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais. Apsaugos specialieji planai rengiami skelbiamų saugomais kultūros paveldo objektų ir steigiamų saugomomis vietovių teritorijų, apsaugos zonų riboms nustatyti ar pakeisti. Kultūros paveldo vertybių tvarkyba ir naudojimas vykdomi pagal specialiuosius teritorijų planavimo dokumentus, strateginius planus, tikslines programas ir tvarkomuosius paveldosaugos darbų projektus.

Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose (LRV 1992-05-12 nutarimas nr. 343) nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijoms ir jų apsaugos zonoms yra nustatyti šie reikalavimai:

„83. Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą (Žin., 1995, Nr.3-37) nustatomos šios nekilnojamųjų kultūros vertybių (išskyrus statinių priklausinius) individualios apsaugos zonos:

83.1. apsaugos nuo fizinio poveikio;

83.2. vizualinės apsaugos.

84. Kol nenustatytos nekilnojamųjų kultūros vertybių individualios apsaugos zonos, taikomos laikinosios zonos:

84.1. apsaugos nuo fizinio poveikio - 50 metrų;

84.2. vizualinės apsaugos - 500 metrų.

85. Prieš skelbiant nekilnojamąsias kultūros vertybes kultūros paminklais, turi būti nustatytos jų individualios apsaugos zonos.

86. Nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijos saugomos kartu su šiomis vertybėmis. Jų priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygas nustato apsaugos reglamentas.

87. Apsaugos nuo fizinio poveikio zonoje draudžiama:

87.1. atlikti darbus, deformuojančius gruntą ir sukeliančius jo vibraciją;

87.2. laikyti aktyviąsias chemines, lengvai užsidegančias bei sprogstamąsias medžiagas;

87.3. statyti statinius, kurie nėra skirti nekilnojamosioms kultūros vertybėms apsaugoti ir šių vertybių naudojimui garantuoti;

87.4. atlikti kitokius darbus, galinčius pakenkti nekilnojamosioms kultūros vertybėms ar jų teritorijoms.

88. Vizualinės apsaugos zonoje draudžiami darbai, kurie gali pakenkti nekilnojamųjų kultūros vertybių kraštovaizdžiui ar optimaliai jų apžvalgai.

89. Nekilnojamųjų kultūros vertybių prieš avariniams, remonto ar pritaikymo darbams bei šiems darbams jų teritorijoje atlikti reikalingas Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimas.

90. Nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijose ir apsaugos zonose numatomų atlikti žemės ir statybos darbų projektai turi būti suderinti su Kultūros vertybių apsaugos departamentu.“

Visų archeologijos paveldo objektų tvarkybai yra nustatyta konservavimo kryptis. Kultūros paveldo objektams, esantiems regioninių parkų teritorijose, priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygas nustato patvirtinti šių parkų apsaugos reglamentai, parkų ribų bei jų zonų ribų ir tvarkymo specialieji planai.

Kultūros paveldo objektų, vietovių teritorijose, jų apsaugos zonose veikla vykdoma vadovaujantis Nekilnojamo kultūros paveldo apsaugos įstatymu bei kitais kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais.

Vykdant miško kraštovaizdžio formavimo priemones ir kitus ūkinius darbus kultūros paveldo objekto teritorijoje, būtina informuoti ir derinti su Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Panevėžio skyriumi.

Kultūros paveldo objektų teritorijos ir jų fizinės apsaugos zonos tvarkomos pagal tvarkomuosius paveldosaugos darbų projektus. Kultūros paveldo objektų teritorijose, jų fizinės ir vizualinės apsaugos zonose draudžiama naujai įveisti mišką.

Šioje projektinėje dalyje kultūros paveldo objektų raiška pateikiama tik rekreaciniu požiūriu, įprasminant juos kaip lankytinus kraštovaizdžio objektus rekreacinėje miškų urėdijos sistemoje, tačiau ji nesprendžia kitų ūkinių priemonių klausimų (išskyrus kraštovaizdžio formavimo kirtimus).

Apibendrinant tariamai galimą suprojektuotų kraštovaizdžio formavimo priemonių poveikį esamiems kultūros paveldo objektams bei vietovėms, galime teigti, kad jis bus minimalus ir nukreiptas tik į estetiškesnių ir stabilesnių esamų medynų formavimą, nekeičiant kultūrinio kraštovaizdžio.

Valstybės saugomų gamtos paveldo objektų sąrašas yra tikslinamas kiekvienais metais (aktuali redakcija: 2018 m. balandžio 16 d. įsakymas Nr. D1-300 „Dėl naujų valstybės saugomų gamtos paveldo objektų paskelbimo, jų ribų planų patvirtinimo, sunykusių valstybės saugomų gamtos paveldo objektų išbraukimo ir aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 20 d. įsakymo Nr. 652 "Dėl Valstybės saugomų gamtos paveldo objektų sąrašo patvirtinimo" pakeitimo"). Gamtos paveldo objektai skelbiami saugomais vadovaujantis Gamtos paveldo objektų vertinimo ir reikšmingumo nustatymo kriterijų aprašu, patvirtintu 2009 m. liepos 8 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-393. Gamtos paveldo objektų apsaugos ir tvarkymo ypatumus nustato Saugomų teritorijų įstatymas ir gamtos paveldo objektų nuostatai.

Biržų regioninio padalinio administruojamų miškų teritorijoje yra 4 valstybės ar savivaldybių saugomi gamtos paveldo objektai.

3 pav. Šakarnių pušis (Pasvalio girininkijos 17 kv.)

5 lentelė. **Gamtos paveldo objektai regioninio padalinio administruojamų miškų teritorijoje**

Eil. nr.	Pavadinimas	Miško kvartalas	Taksacinis sklypas	Pastabos
Biržų girininkija				
	Botaniniai objektai			
1.	Padaičių miško ąžuolas	80	12	Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. balandžio 16 d. įsakymas Nr. D1-300.
Pasvalio girininkija				
	Botaniniai objektai			
1.	Šakarnių pušis	17	14	Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. balandžio 16 d. įsakymas Nr. D1-300
2.	Kraštų ąžuolas (nugriuvęs)	237	16	Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2017 m. rugpjūčio 30 d. sprendimas Nr. T1-183.
Joniškėlio girininkija				
	Botaniniai objektai			
1.	Girelės ąžuolas	56	7	Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 14 d. sprendimas Nr. T1-29.

3.3. Miškų rekreacinis potencialas

Svarbiausi gamtiniai kraštovaizdžio komponentai, nuo kurių priklauso vietos rekreacinės galimybės, kraštovaizdžio grožis ir patrauklumas, yra vandenys ir miškai. Labai svarbus komponentas yra išraiškingas, kalvotas reljefas, tai vienas svarbiausių komponentų lemiančių kraštovaizdžio vaizdingumą. Reljefas kaip būtina rekreacinės veiklos sąlyga populiariausioms rekreacinės veiklos formoms nėra būtinas, bet teikia tam tikrų privalumų.

Gamtinį rekreacinį potencialą sudaro lankytini gamtos objektai bei vietų, tinkamų populiariausioms poilsio formoms – poilsiui prie vandens maudantis ir kaitinantis saulėje, kiekis ir jų kokybė, tinkamumas.

Kraštovaizdžio rekreacinį potencialą sudaro vietovės kraštovaizdžio, jo gamtinių ir kultūrinių komponentų bei objektų patrauklumas, tinkamumas rekreacinei veiklai, skatinantis lankytojus turistinėms kelionėms, atvykti į gamtą, pamatyti regiono įžymybes, pailsėti, papramogauti.

Miškai rekreaciniu požiūriu buvo vertinti pagal metodiką, panaudotą valstybinių parkų planavimo schemose ir praktiškai labiausiai pasiteisinusią panašaus pobūdžio miškotvarkos darbuose. Pagrindinis dėmesys šioje metodikoje buvo skirtas nustatyti miškų patogumą poilsiavimui.

Kadangi miškų patogumą lankymui ir stovyklavimui apsprendžia medynų rūšinė sudėtis ir drėgmės režimas, tai remiantis atitinkamais kriterijais – augavietės tipu, būdinga miško bendrija, amžiaus klase ir bonitetu, – išskirti rekreaciniai tipai, atitinkantys geras (A, B tipai), vidutines (C, D tipai), blogas (E, F) sąlygas:

Geros sąlygos:

sausi brandūs ir pribręstantys pušynai A_1

sausi pusamžiai pušynai A_2

sausi pušynai su gausia eglių priemaiša A_3

labai sausi brandūs pušynai B_1

labai sausi pusamžiai pušynai B_2

per sausi pušynai B_3

Vidutinės sąlygos:

sausi maumedynai, beržynai ir eglynai C_1

sausi mišrūs ir lapuočių medynai C_2

drėgnoki pušynai C_3

pušų jaunuolynai D_1

eglių, maumedžių ir lapuočių jaunuolynai D_2

miško kultūros D_3

Blogos sąlygos:

drėgnoki mišrūs ir lapuočių miškai E

drėgni ir pelkiniai miškai F

drėgnos ir pelkinės pievos H

Papildomai atsižvelgta į miškų vaizdingumą ir verslinės rekreacijos formų (grybavimo, uogavimo ir kt.) galimybes juose.

6 lentelė. Miškų rekreacinis potencialas

Eil. nr.	Girininkija	Regioninio padalinio administruojamų miškų plotas							
		Geros sąlygos		Vidutinės sąlygos		Blogos sąlygos		Viso	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1	*Latvelių*	4,8	0,1	210,1	5,3	3770,9	94,6	4159,8	100
2	*Tamošiūnų*	2,5	0,1	16,4	0,5	3558,9	99,5	3749,6	100
3	*Spalviškių*	0,4	0,0	16,9	0,4	4190,8	99,6	4427,6	100
4	*Būginių*	5,0	0,1	121,7	2,6	4564,5	97,3	4931,8	100
5	*Biržų*	0,2	0,0	59,0	2,6	2216,1	97,4	2381,7	100
6	*Vabalninko*	17,5	1,0	60,4	3,5	1655,9	95,5	1862,9	100
7	*Pasvalio*	28,1	1,1	314,6	12,8	2111,6	86,0	2548,3	100
8	*Joniškėlio*	14,7	0,5	360,8	13,1	2383,3	86,4	2890,4	100
9	*Kriklinių*	266,6	6,3	721,3	17,1	3229,6	76,6	4450,8	100
	Iš viso:	**339,8**	**1,1**	**1881,2**	**6,3**	**27681,6**	**92,6**	**31402,9**	**100**

Paskaičiavus pagal šią metodiką, regioninio padalinio administruojamuose miškuose yra 339,8 ha miškų, kuriuose yra geros sąlygos poilsiui, o tai sudaro tik apie 1 % nuo bendro miškų ploto. Daugiausia tai brandūs (A1 tipas) ir pribręstantys pušynai bei pušynai su eglių priemaiša. Apibendrinant kompleksiškiau, galima teigti, kad bendrai kraštovaizdžio potencialą didina kultūros paveldo objektai ir gamtinės vertybės (ypač Biržų girios teritorijoje), taip pat Biržų

regioninio parko teritorija su savo lankytinomis vietomis, nors dauguma jų ir nepatenka į regioninio padalinio administruojamus miškus, tačiau įsijungia į bendrą teritorinį kompleksą.

Miško tinkamumą poilsiui didele dalimi lemia ir jo padėtis vandens telkinių atžvilgiu. Jeigu grybavimui ir uogavimui tai turi mažą įtaką, tai ilgesniam poilsiui yra būtinas vandens telkinys ir kuo jis didesnis tuo jo pakrančių miškai poilsiautojams yra patrauklesni. Regioninio padalinio administruojami miškai prie pagrindinių vandens telkinių, tokių kaip Nemunėlis ar Mūša, praktiškai neprieina. Yra keletas išeksploatuotų karjerų vietose suformuotų tvenkinių. Prie tokių tvenkinių įrengtos trys iš regioninio padalinio poilsiaviečių.

3.4. Turistinės trasos ir maršrutai

Linijinės rekreacinės sistemos pagrindą sudaro bendruosiuose planuose pateikiamos turizmo trasos, kurios teikia prioritetą kryptingam šio krašto pažinimui, gamtos ir kultūros paveldo objektų lankymui bei rekreacijos ir turizmo plėtojimui. Ypatingą reikšmę turi regioninių parkų turistinių trasų ir takų sistemos, kurios tikslingai paskirsto turistų srautus ir suteikia galimybę išsamiai susipažinti su gamtos ir kultūros vertybėmis. Regioninio padalinio rekreacinė sistema (su savo takais bei poilsio gamtoje objektais) taip pat įsilieja į bendrą rekreacinę sistemą ir prisideda prie krašto rekreacijos ir turizmo plėtojimo.

Biržų rajono bendrasis planas (patvirtintas Biržų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. T-156) prioritetą teikia kryptingam Biržų krašto pažinimui tarnaujančios automobilių, dviračių ir vandens turizmo trasų sistemos formavimui. Turizmo trasų sistemos pagrindą sudaro šie **Biržų rajoną** pristatantys autoturizmo bei dviračių turizmo trasų žiedai ar jų atkarpos:

1) *Autoturizmo trasa „Biržų krašto žiedas“* – tai Panevėžio apskrities generaliniame plane rekomenduotos regioninio autoturizmo trasos *„Panevžio regiono žiedas“* dalis, apjungianti rajono turizmo ir rekreacinio vystymo centrus ir leidžianti susipažinti su gamtos ir kultūros paveldo vertybėmis išsiskiriančiomis Biržų krašto teritorijomis. Biržų rajone ši trasa praeina maršrutu: Biržai - Kirkilai – Juostaviečiai – Germaniškis – Nemunėlio Radviliškis – Pučiakalnė – Kvetkai – Papilys – Kučgalys – Kupreliškis – Vabalninkas – Biržai. Taip pat numatomos bendrąjį trasos žiedą atskiruose segmentuose pagal keliaujančiųjų pasirinkimą leidžiančios sutrumpinti (Briedžiai – Parovėja - Papilys) bei išvedančios atkarpos Pasvalio, Rokiškio ir Panevėžio kryptyse.

2) *Autoturizmo trasa „Vidurio Lietuvos parkų žiedas“* – tai regioninės (Šiaulių, Kauno, Panevėžio apskritys) autoturizmo trasos atkarpa Biržų rajono savivaldybės teritorijoje maršrutu:

(Pasvalys) - Kirkilai – Pabiržė – Biržai - Nemunėlio Radviliškis – Pučiakalnė - Kvetkai – Papilys – Kupreliškis – (Kupiškis).

3) *Autoturizmo trasa „ Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“* - tai LR teritorijos bendrajame plane numatyto nacionalinio reprezentacinio kultūrinio autoturizmo maršruto dalis Biržų rajono savivaldybės teritorijoje (Pasvalio) – Kirdonių – Pabiržės – Biržų atkarpoje.

4) Dviračių turizmo trasa *„Šiaurės Aukštaitijos žiedas“* – regioninės dviračių turizmo trasos atkarpa, apjuosianti didžiąją Biržų rajono savivaldybės teritorijos dalį maršrutu: (Pasvalys) - Pabiržė - Biržai – Pačeriaukštė - Germaniškis - Nemunėlio Radviliškis - Pučiakalnė - Kvetkai – Papilys – (Rokiškis), leidžianti susipažinti su vaizdingiausiomis bei gamtos ir kultūros vertybėmis išsiskiriančiomis rajono teritorijomis. Taip pat numatomos, pagal važiuojančių dviratininkų pasirinkimą, trasos maršrutą leidžiančios sutrumpinti atkarpos (Briedžiai – Parovėja – Biržai - Vabalninkas – (Kupiškis)).

Per Biržų rajono savivaldybės teritorijos vakarinę dalį pietų – šiaurės kryptimi yra suplanuota tranzitinės paskirties tarptautinės svarbos dviračių turizmo trasa. Teikiamas toks šios trasos kelias: (Kupiškis) - Vabalninkas - Biržai – Paceriaukštė – Germaniškis – (Latvija). Biržų rajono bendrajame plane teikiama Nacionalinių dviračių trasų specialiajame plane numatytas nacionalinės svarbos dviračių turizmo maršrutas (Pasvalio) – Kirdonių – Pabiržės – Biržų atkarpoje.

Biržų rajono vandens turizmo sistemos pagrindą sudaro regioninės svarbos *Nemunėlio* vandens kelias, visoje Biržų rajono savivaldybės atkarpoje, skirtas ribotam ir reguliuojamam (dėl šios upės ir jos slėnio ypatingos gamtinės vertės, didelio ekologinio jautrumo, pasienio ruožo apribojimų) vandens turizmui baidarėmis/kanojomis arba valtimis.

Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas patvirtintas Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. kovo 26 d. sprendimu Nr. T1-47. Remiantis šiuo dokumentu, regioninės turizmo trasų sistemos pagrindą **Pasvalio rajono** teritorijoje sudaro tokie Panevėžio regioną pristatantys autoturizmo bei dviračių turizmo trasų žiedai ar jų atkarpos:

1) Autoturizmo trasa „Panevėžio regiono žiedas“ - regioninė autoturizmo trasa maršrutu: Pabiržė (Likėnai) - Pasvalys - Pumpėnai - Pušalotas - Panevėžys, apjungianti regiono savivaldybių bei turizmo centrus ir leidžianti susipazinti su vaizdingiausiomis bei gamtos ir kultūros vertybėmis išsiskiriančiomis regiono teritorijomis.

2) Autoturizmo trasa ,,Vidurio Lietuvos parkų žiedas“ - tai regioninis autoturizmo maršrutas atkarpose: Žeimelis - Kyburiai - Saločiai - Pabiržė - Biržai ir Panevėžys - Pušalotas - Deglėnai – Klovainiai.

3) Dviračių turizmo trasa „Šiaurės Aukštaitijos žiedas“ - regioninės dviračių turizmo trasos atkarpa maršrutu: Paliūniškis - Žalioji giria - Daujėnai - Pasvalys - Pabiržė – Biržai.

Pasvalio rajono teritorijoje praeina LR teritorijos bendrajame plane numatyto nacionalinio reprezentacinio kultūrinio autoturizmo maršruto „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“ atkarpa: Žeimelis (Šiaulių apskritis) - Kyburiai - Saločiai - Ąžuolpamūšė (tąsa Pabiržė - Biržai) - Pasvalys - Joniškėlis - Pakruojis (Šiaulių apskritis).

Per Pasvalio rajoną yra suplanuota nacionalinės svarbos dviračių trasa maršrutu Panevėžys - Joniškėlis - Biržai su atšaka Joniškėlis - Pakruojis – Šiauliai.

Pasvalio rajono vandens turizmo sistemos pagrindą sudaro vietinės svarbos Mūšos vandens keliai, skiriami vandens turizmui baidarėmis/kanojomis arba lengvomis valtimis.

4 pav. Nemunėlio upė ties Muoriškių atodanga – vandens turizmo kelias

3.5. Esami rekreaciniai objektai

Biržų regioninio padalinio administruojamuose miškuose iš viso yra 19 rekreacinių objektų (2 atokvėpio vietos ir 17 poilsiaviečių). Tūkstančiui hektarų regioninio padalinio administruojamų miškų tenka apie 0,6 rekreacinio objekto. Daugiausia rekreacinių objektų – Biržų ir Būginių girininkijose.

Miško rekreaciniai objektai, ypač esantys netoli lankomų gamtos ar kultūros paveldo objektų, įsilieja į bendrą rekreacinę sistemą ir užima svarbų vaidmenį pažintiniame ir poilsio gamtoje turizme.

Biržų regioninis parkas ir Biržų giria yra didžiausią rekreacinę vertę regionui sukuriantys objektai. Ši teritorija yra perspektyviausia plėtojant gamtinį - pažintinį turizmą, poilsį gamtoje. Pagal tai koncentruojasi ir didžiausi lankytojų srautai bei yra daugiausia įrengtų rekreacinių objektų (Biržų ir Būginių girininkijos). Didžioji regioninio padalinio dalis yra labai plačiai fragmentiškai išsidėstę nedideli miškų masyvai stipriai agrariniame kraštovaizdyje (ypač Pasvalio rajone). Juose gali būti plėtojamos nebent lokalios, vietinės reikšmės rekreacinės sistemos. Kiekviena girininkija turi bent po vieną stambesnį rekreacinį objektą. Kai kurie objektai tampa vis mažiau lankomi, ypač labiau nutolę nuo didesnių miestų ir kitų turistų traukos objektų. Tą didele dalimi lemia ir demografinė situacija – mažėja gyventojų atokesnėse rajonų vietose.

Pagrindiniais traukos centrais būtų galima įvardyti Užušilių poilsiavietę su pažintiniu taku Biržų girininkijoje, visą eilę poilsiaviečių, išdėstytų Biržų girioje, palei išilginę liniją („Lujėnai“, „Brigiškiai“, „Vidugiris“, „Linksmagirė“) bei netoli Pasvalio miesto esantį rekreacinių miškų masyvą su poilsiaviete „Seklytėlė“.

Visos poilsiavietės yra pakankamai geros būklės, prižiūrimos, apšienaujamos, reguliariai atnaujinama ir remontuojama įranga.

5-6 pav. Užušilių poilsiavietė ir pažintinis takas Biržų girininkijoje

7-8 pav. Poilsiavietės „Pagojai“ ir „Lujėnai“ Latvelių girininkijoje

9-10 pav. Poilsiavietės „Brigiškiai“ ir „Vidugiris“ Tamošiūnų ir Spalviškių girininkijose

11-12 pav. Poilsiavietės „Linksmagirė“ ir „Seklytėlė“ Būginių ir Pasvalio girininkijose

13-14 pav. Poilsiavietės „Girelė“ ir „Jaunystė“ Joniškėlio ir Kriklinių girininkijose

7 lentelė. **Esami rekreacijos objektai**

Eil. nr.	Pavadinimas	Kv.	Skl.	Pastabos
Latvelių girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė „Pagojai“	1 2	7 1	2 pavėsinės su miško baldų komplektais, 10 suolų, supynės, inf. stendas, 2 laužavietės, 2 šiukšliadėžės, tualetas, stoginė malkoms.
2.	Poilsiavietė „Lujėnai“	48	4	Pavėsinė su miško baldų komplektu, laužavietė, šiukšlių dėžė, stalas ir 2 suolai, tualetas, informacinis stendas apie mažąjį erelį rėksnį.
	Atokvėpio vietos			
1.	Atokvėpio vieta prie girininkijos	424	20	Pavėsinė su miško baldų komplektu. Įrengta girininkijos kieme. Tikslinga šalinti iš miško rekreacinių objektų sąrašo.
Tamošiūnų girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė „Brigiškiai“	135	20	Pavėsinė su miško baldų komplektu, laužavietė, 2 šiukšlių dėžės, 6 stalai, 2 informaciniai stendai, stoginė malkoms.
Spalviškių girininkija				
	Poilsiavietės			

Eil. nr.	Pavadinimas	Kv.	Skl.	Pastabos
1.	Poilsiavietė „Vidugiris“	210	3	Informacinis stendas, 5 suolai, 2 pavėsinės su miško baldais, tualetas, laužavietė, šiukšliadėžė, pieva pritaikyta žaisti tinklinį.
Būginių girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė „Trys kalnelė“	11	7	Informacinis stendas, pavėsinė su miško baldų komplektu, tualetas, laužavietė, šiukšliadėžė, stoginė malkoms sukrauti. Šalia yra iškastas tvenkinys.
2.	Poilsiavietė „Linksmagirė“	296	23	Informacinis stendas, 7 suolai, pavėsinė su miško baldų komplektu, laipteliai, tualetas, laužavietė, šiukšliadėžė, persirengimo kabina, tvorelė.
3.	Poilsiavietė „žvejams“	296	23	Laužavietė su 2 suolais ir akmenimis aplink, šiukšliadėžė.
4.	Poilsiavietė „Baublynė“	322	7	Informacinis stendas, pavėsinė su miško baldų komplektu, laužavietė, suolas, šiukšliadėžė, tualetas, stoginė malkoms.
Biržų girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė su pažintiniu taku „Užušiliai“	75	1 5 22	Informacinis stendas, 29 suolai, 7 stalai, pavėsinė, tiltelis, tualetas, laužavietė, 9 šiukšliadėžės, supynės, aikštelė pritaikyta tinklinio žaidimui. Pažintinio tako ilgis – apie 550 m, jame išdėstyta 23 informacinės lentelės.
2.	Poilsiavietė	71	1	Laužavietė, trys suolai, šiukšliadėžė. *Naikintina.*
3.	Poilsiavietė „Kirdonys“	100	20	Pavėsinė su miško baldais, šiukšliadėžė, laužavietė su miško baldais apie ją (2 suolai ir akmenys), stoginė malkoms.
4.	Poilsiavietė	113	2	2 pavėsinės su miško baldais, tiltelis, laužavietė, šiukšliadėžė. Prie tvenkinio, šalia medelyno. *Naikintina.*

Eil. nr.	Pavadinimas	Kv.	Skl.	Pastabos
	Atokvėpio vietos			
1.	Atokvėpio vieta	71	1	Suolas, 5 stambūs akmenys. *Naikintina.*
Vabalninko girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė „Diemedžiai“	145	3	Grybo formos pavėsinė, keletas stambių akmenų, laužavietė.
Pasvalio girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	„Gedučių“ poilsiavietė	44	10	Pavėsinė su miško baldais, laužavietė, tualetas, šiukšliadėžė, informacinis stendas.
2.	Poilsiavietė „Seklytėlė”	139	6	Pavėsinė su miško baldais, šiukšliadėžė, informacinis stendas, laužavietė, stoginė malkoms, 2 įrenginiai vaikų žaidimams, stalas, 4 suolai, stambūs akmenys.
Joniškėlio girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė „Girelė“	40	11	Laužavietė, šiukšliadėžė, pavėsinė su miško baldais, informacinis stendas, suolas.
Kriklinių girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė „Jaunystė“	178	11	Pavėsinė su miško baldais, suolas, tualetas, šiukšliadėžė, laužavietė, stoginė malkoms, tvorelė.

8 lentelė. **Esamų miško rekreacinių objektų sąvadas**

Eil. Nr.	Girininkija	Atokvėpio vietos	Poilsiavietės
1	Latvelių	1	2
2	Tamošiūnų		1
3	Spalviškių		1
4	Būginių		4
5	Biržų	1	4
6	Vabalninko		1
7	Pasvalio		2
8	Joniškėlio		1
9	Kriklinių		1
Iš viso		**2**	**17**

15 pav. Pavėsinė „Vidugirio“ poilsiavietėje (Spalviškių girininkija)

4. SOCIALINĖS FUNKCIJOS STIPRINIMAS

4.1. Rekreacinių išteklių panaudojimas

Regioninio padalinio teritorijos rekreacijos teritorinę sistemą sudaro įžymios lankytinos vietos ir objektai miške ir šalia jo, turistiniai keliai, takai bei trasos, poilsio vietos, sujungtos tarpusavyje turistiniais lankymo maršrutais, o taip pat su aplinkine apgyvendinimo ir autokelių sistema. Rekreacinę teritorinę sistemą lemia lankytinų vietų išsidėstymas ir teritorijos infrastruktūra.

Esami ir projektuojami rekreacijos objektai bei kraštovaizdžio formavimo priemonės sudarys regioninio padalinio valdomų valstybinių miškų pritaikymo žmonių poilsiui kompleksą. Regioninio padalinio miškuose pagrindinės rekreacijos kryptys turėtų būti – pažintinis turizmas ir poilsis gamtoje.

9 lentelė. **Rekreacinės infrastruktūros objektų valstybiniuose miškuose klasifikacija, bendri turinio ir kokybės reikalavimai**

Objektas	**Turinio reikalavimai**	**Kokybės ir kiti reikalavimai**
Apžvalgos aikštelė (regykla)	-aikštelė -vizualinė informacija (stendai, nuorodos) -lauko baldai, pavėsinės -dekoratyvinės apsauginės tvorelės/apribojimai ir kt.	Aikštelėje gali būti įrengtas į žemę besiremiantis statinys (bokštas, pakyla ar kt.). Jame gali būti įrengti stebėjimui pritaikyti įrenginiai (žiūronai, teleskopai ir kt.),
Atokvėpio vieta	-lauko baldai -vizualinė informacija	Vieninga kompozicija, objekto nomenklatūros optimalumu, vieninga konstrukcija ir medžiagomis, vieninga spalvų gama. Metalinės detalės paliekamos natūralios metalo spalvos. Respektuojant gamtines formas,

		saikingai naudojami tradiciniai rekreacinės architektūros puošybos elementai. Visais atvejais siekiama, kad objektų skaičius, įeinantis į komplektą būtų optimalus. Tai palengvins jų gamybą.
Mokomasis takas	-lauko baldai -pavėsinės -tualetai -vizualinė informacija -privažiavimai, automobilių stovėjimo sprendimai	Mažosios architektūros objektai turi sudaryti vieningą komplektą. Šis komplektas turi būti komplektuojamas visiems šio miško takams siekiant paryškinti takų stilistinį vientisumą bei savitumą.
Pažintinis takas	-vizualinė informacija -lauko baldai -pavėsinės -sporto ar laisvalaikio įrenginiai -laužavietės -tualetai -automobilių stovėjimo sprendimai	Takų įrangos elementai (lauko baldai, vizualinės informacijos objektai) projektuoti atsižvelgiant į esamą apylinkių rekreacinės architektūros pobūdį, proporcijas, medžiagas, spalvas, tekstūras.
Poilsiavietė	-lauko baldai -pavėsinės -sporto ar laisvalaikio įrenginiai -laužavietės -tualetai -vizualinė informacija -automobilių stovėjimo vietos	Naudojamas medis, įranga dažoma natūraliam medžiui artima spalva.
Pliažas (paplūdimys, maudyklė)	-tinkamas saugus maudymuisi vandens telkinys, maudymosi įrenginiai -lauko baldai, pavėsinės -sporto ar laisvalaikio įrenginiai -laužavietės -tualetai	

	-informacijai skirti statiniai - privažiavimai, automobilių stovėjimo sprendimai	
Rekreacinis takas	-miško baldai, pavėsinės, -sporto ar laisvalaikio įrenginiai: laipynės, supynės, vaikų žaidimo įrenginiai ir kt. -vizualinės informacijos įrenginiai	Respektuojant gamtines formas, saikingai naudojami tradiciniai rekreacinės architektūros puošybos elementai.
Stovyklavietė	-vieta palapinėms statyti -prausyklos, tualetai -atliekų surinkimo aikštelės -lauko baldai -pavėsinės -sporto ar laisvalaikio įrenginiai -automobilių stovėjimo aikštelės -laužavietės -vizualinės informacijos įrenginiai	

16 pav. Informaciniai stendai

Informacinės priemonės. *Informaciniai stendai* gaminami kokybiškai iš lauko sąlygoms atsparių medžiagų, funkcionalios konstrukcijos. Pritvirtinti prie tvirtai įkastų stulpelių (medinių, metalinių, betoninių ir kt.) tinkamam žiūrėjimui (paprastai nežemesniame negu 2 m.) aukštyje. Statomi prie įvažiavimo į vietos objektą (kelio, kvartalinės) atviroje, lengvai pastebimoje ir pasiekiamoje vietoje. Jeigu į objektą galima įvažiuoti ar įeiti keletu skirtingų kelių ar objektas turi ilgą atkarpą su keliu,- statomi keli.

Nuorodos į atskirus objektus teritorijų viduje gali būti žemesnės. Gaminami skydai (nerūdijančios skardos lakšto, plastiko, medienos ar kt.), kurių dydis yra ne mažiau kaip 0,2 m^2

ploto, užrašas aiškiai perskaitomas, naudojami patikimi lauko sąlygoms dažai, poligrafija, nurodomas regioninio padalinio pavadinimas (pridedant logotipą), girininkijos pavadinimas, kvartalų ir sklypų numeriai, objekto pavadinimas ir paskirtis, objekto schema ir aprašymas (jeigu būtina), objektą prižiūrinčios girininkijos telefono numeris ir kt.

Vaikų žaidimų aikštelės ir įrenginiai. Miško rekreaciniuose objektuose esantys vaikų žaidimų aikštelės ir įrenginiai turi atitikti Lietuvos higienos normą, patvirtintą LR sveikatos apsaugos ministro 2015 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. V-1208 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 131:2015 „Vaikų žaidimų aikštelės ir patalpos. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“. Žaidimų aikštelės įranga, smūgį silpninanti danga turi turėti atitikties sertifikatą ar gamintojo deklaraciją, liudijančią įrangos ir dangos atitiktį joms taikomų Lietuvos standartų reikalavimams. Turi būti įrangos surinkimo, naudojimo ir priežiūros instrukcijos valstybine kalba.

4.2. Poilsio organizavimo sprendiniai

Rekreacinė sistema Biržų regioniniame padalinyje atitinka rekreacinio potencialo galimybes ir esamus lankytojų srautus, todėl naujų objektų nenumatoma. Artimiausiais metais daugiausia dėmesio reikėtų skirti jau esamų objektų atnaujinimui, priežiūrai, naujos rekreacinės įrangos papildymui (rekreacinę sistemą vystyti kokybine linkme). Objektų atnaujinimui rekomenduotina parengti techninius projektus bei pritraukti papildomus finansavimo šaltinius (teikti paraiškas, siekiant panaudoti ES lėšas).

Rekonstruojamus objektus reikėtų vystyti kokybės, ilgaamžiškumo, funkcionalumo linkme. Daugelį poilsiaviečių pagyvintų įvairūs dekoratyviniai akcentai, tokie kaip medinės skulptūros, taip pat įranga skirta vaikų žaidimams ir edukacijai.

17 pav. Galimi edukacinių – lavinamųjų atrakcionų vaikams sprendiniai miško rekreaciniuose objektuose.

Biržų girioje galima būtų taip pat daugiau populiarinti kultūrinį paveldą, susijusį su kovomis už valstybės laisvę ir nepriklausomybę, apjungiant esamas lankytinas 1863 m. sukilimo ir pokario partizanų kovų vietas į pažintinį istorinį maršrutą (18 pav.). Šie objektai yra įamžinti paminklais, informaciniais stendais. Informaciją apie pažintinį maršrutą galima būtų talpinti informaciniuose stenduose bei internetinėje erdvėje.

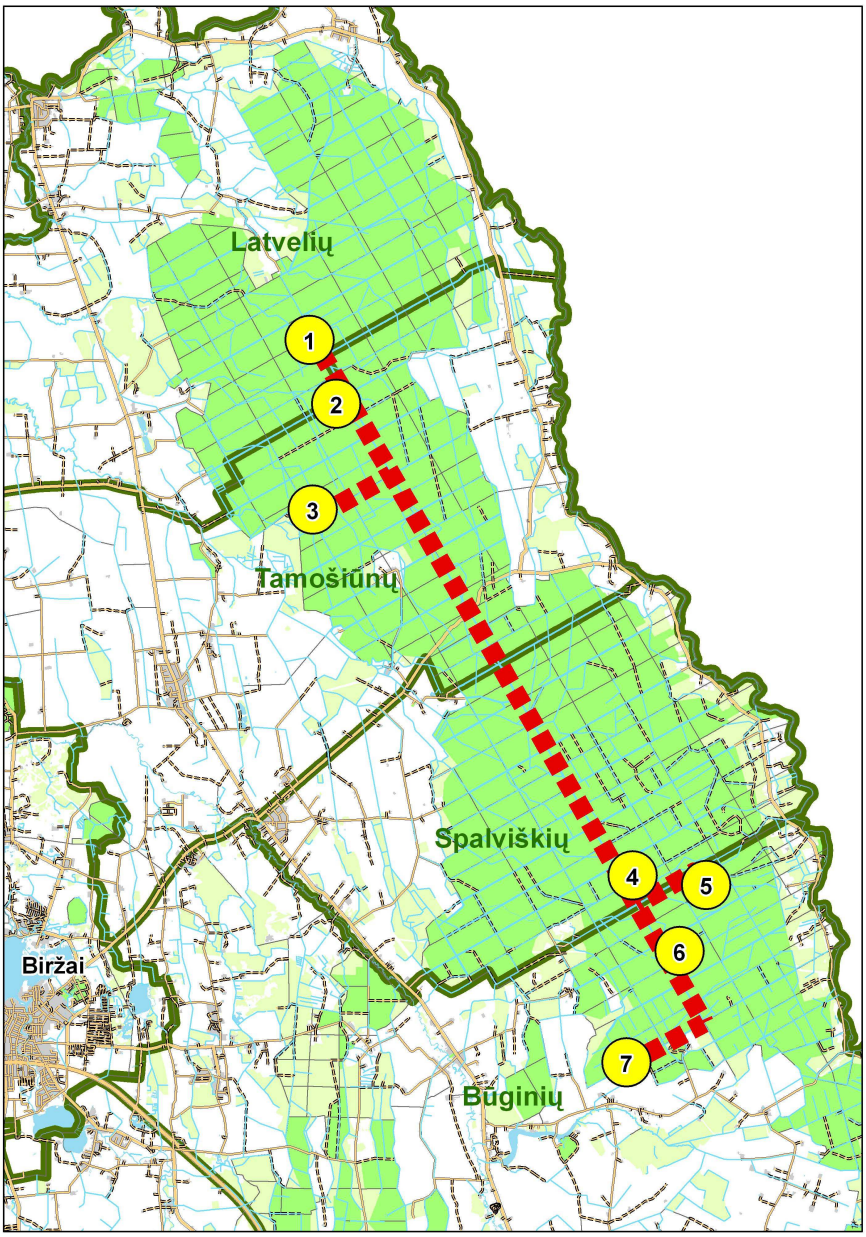

18 pav. Galimas Biržų girios turistinis maršrutas, skirtas susipažinti su čia vykusia skirtingų laikmečių kova už valstybės laisvę, apimantis 1863 m. sukilimo ir pokario partizanų paveldo objektus:

1. Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta;
2. Lietuvos partizanų Juliaus Valainio ir Voldžio Jasiūno kapas;
3. 1863 m. sukilimo Gudiškio mūšio vietos kompleksas;

4. Lietuvos partizanų slėptuvės-bunkerio vieta; Vyčio apygardos Žaliosios rinktinės Pilėnų tėvūnijos partizanų vado Stepono Giedriko-Giriečio kautynių ir žūties vieta;

5. Lietuvos partizanų stovyklos vieta;

6. 1863 m. sukilėlių kapas, vad. Anglių kalnu;

7. Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta.

10 lentelė. **Rekonstruojami rekreacijos objektai**

Eil. nr.	Pavadinimas	Kv.	Skl.	Apibūdinimas
Latvelių girininkija				
	Poilsiavietės			
1.	Poilsiavietė „Pagojai“	1 2	7 1	Poilsiavietė gana intensyviai lankoma Nemunėlio Radviliškio gyventojų. Įrengti 1-3 medinius atrakcionus vaikams, 1-2 miško baldų komplektus, pastatyti 2-3 medines skulptūras.
Būginių girininkija				
1.	Poilsiavietė „Linksmagirė“	296	23	Poilsiavietė yra šalia tvenkinio, vasarą maudomasi. Įrengti 1-2 medinius atrakcionus vaikams, per artimiausią penkmetį kapitališkai remontuoti visą įrangą.
Biržų girininkija				
1.	Poilsiavietė su pažintiniu taku „Užušiliai“	75	1 5 22	Objektas intensyviai lankomas. Papildomai įrengti „atrakcionų - užduotėlių“ vaikams, kurių tematika būtų susijusi su miško pažintiniu taku, su pamatytais ir sužinotais dalykais informaciniuose skyduose. Taip pat aplinką pagyvintų medinės skulptūros ir panašūs dekoratyviniai akcentai.
Pasvalio girininkija				
1.	„Gedučių“ poilsiavietė	44	10	Tikslinga papildomai įrengti 1-2 medinius atrakcionus vaikams

Eil. nr.	Pavadinimas	Kv.	Skl.	Apibūdinimas
				(medines supynes, laipynes), pastatyti 2-3 medines skulptūras.
2.	Poilsiavietė „Seklytėlė”	139	6	Poilsiavietė ir visas miškas gana intensyviai lankomi, yra netoli Pasvalio miesto. Papildomai įrengti 1-3 medinius atrakcionus vaikams, pastatyti 2-3 medines skulptūras, įrengti nuorodą į poilsiavietę ties miško kelių sankryža 139 kv. 6 skl.
Joniškėlio girininkija				
1.	Poilsiavietė „Girelė“	40	11	Gana intensyviai lankoma. Papildomai įrengti 1-2 medinius atrakcionus vaikams, pastatyti 1-2 medines skulptūras.
Kriklinių girininkija				
1.	Poilsiavietė „Jaunystė“	178	11	Gana intensyviai lankoma. Papildomai įrengti 1-2 medinius atrakcionus vaikams, 1-2 miško baldų komplektus, pastatyti 2-3 medines skulptūras.

12 lentelė. **Suvestiniai numatomų atnaujinti rekreacijos objektų duomenys**

Eil. Nr.	Girininkija	Poilsiavietės
1.	Latvelių	1
2.	Būginių	1
3.	Biržų	1
4.	Pasvalio	2
5.	Joniškėlio	1
6.	Kriklinių	1
Iš viso:		**7**

4.3. Kraštovaizdžio formavimo kirtimai

Kraštovaizdžio formavimo kirtimais siekiama sukurti visų pirma patrauklius rekreaciniu požiūriu vietovaizdžius. Jie taikytini bet kokio amžiaus, struktūros ir ploto medynuose. Šiems kirtimams priklauso erdvių ir sudėties formavimo bei kompleksiniai kirtimai:

a) erdvių formavimo kirtimai taikomi ten, kur būtina padidinti atvirų ir pusiau atvirų vietovaizdžių plotus uždaruose, ypač monotoniškuose (vienaardžiuose, grynuose ar mišriuose) medynuose, gyvenviečių prieigose, siekiant suformuoti pusiau atvirus medynus bei pagerinti patrauklių medynų erdvinę struktūrą, o taip pat atidengti kraštovaizdžio reginių vietas.

b) sudėties formavimo kirtimais siekiama norimos rūšinės sudėties, reikiamo spygliuočių ir lapuočių, medžių ir krūmų, skirtingų augalijos ardų santykio. Jie pagal reikalą taikytini intensyviau lankomose medynuose prie rekreacijos objektų, takų.

c) kompleksinio kraštovaizdžio formavimo miško kirtimai vykdomi derinant kelis kraštovaizdžio formavimo kirtimų būdus.

Biržų regioninio padalinio miškuose suprojektuoti tik erdvių formavimo kirtimai - didelio skalsumo, uždaro kraštovaizdžio tipo medynų retinimas, paverčiant juos gerai apžvelgiamu ir praeinamu mišku. Šiais kirtimais reikėtų atidengti įdomesnius senojo miško medžius ir reginių perspektyvą, paįvairinti pakelės miškelių monotoniją, atveriant šviesias laukymes, trako paslėptus medynus. Kraštovaizdžio formavimo kirtimai integruoja visas kitas kirtimų sistemas (ugdymo, sanitarinius ir medynų pertvarkymo). Pradėti juos vykdyti reikėtų etapais ir vykdyti nuolatos. Pradėti nuo menkaverčio trako ir pomiškio iškirtimo, vėliau kirsti ir nepageidaujamus medžius formuojant estetiniu požiūriu priimtinas, patogias poilsiui erdves. Įvykdžius kraštovaizdžio formavimo kirtimus vėliau esant reikalui kartoti kas 2 metai arba rečiau, pašalinti tai kas atsiranda nereikalinga: želiantis nepageidaujamas trakas ar pomiškis, atsirandantys sausuoliai bei skurstantys prasto estetinio vaizdo medžiai. Kirstinus medžius turėtų atrinkti specialistai vegetacijos periodo metu esant medžiams su lapais, o kirsti – ne poilsio sezono metu.

Regioniniame padalinyje kraštovaizdžio formavimo kirtimai numatomi prie esamų kai kurių rekreacinių objektų, takų, kelių, vandens telkinių. Rekreaciniai miškai turėtų būti tvarkomi siekiant formuoti tvarius, rekreatyviai patrauklius medynus. Be to keliuose taksaciniuose sklypuose numatytos kitos kraštovaizdžio formavimo priemonės – saugojimas nuo apaugimo (16 lentelė).

14 lentelė. **Suvestiniai kraštovaizdžio formavimo kirtimų duomenys**

Eil. nr.	Girininkija	Kraštovaizdžio formavimo kirtimais kertama:	
		Plotas, ha	**Didžiausias iškertamas tūris, m^3**
1.	Latvelių	1,0	22
2.	Būginių	2,0	26
3.	Pasvalio	11,7	249
	Iš viso:	**14,7**	**297**

15 lentelė. **Projektuojami kraštovaizdžio formavimo kirtimai**

Kvartalas	Sklypas	Plotas, ha	Kertamas plotas, ha	Augavietė	Tūris, m^3/1 ha	Amžius	Skalsumas	1 ardo rūšinė sudėtis	2 ardo rūšinė sudėtis	Kirtimų apibūdinimas	Maks. leistinas iškirsti tūrio proc.	Maks. Iškertamas tūris sklype, m^3
Latvelių girininkija												
1	7	12,1	0,5	Lbl	430	95	0,9	7P 3E		Erdvių formavimo kirtimai. Prie poilsiavietės formuoti perregimus, estetiškus medynus. Retinti traką, pomiškį, kirsti užstelbtus, atsilikusius, prasto estetinio vaizdo medžius. Formuoti perregimas erdves.	5	11
2	1	1,8	0,5	Ncl	450	90	0,8	5E 1E 2P 1B 1D			5	11
Būginių girininkija												
273	16	2	2	Ldp	260	70	0,7	6B 3J 1E		Erdvių formavimo kirtimai. Aplink Sukilėlių kapavietę formuoti perregimus, estetiškus medynus. Retinti traką, pomiškį, kirsti užstelbtus, atsilikusius, prasto estetinio vaizdo medžius. Formuoti perregimas erdves.	5	26
Pasvalio girininkija												
44	10	2,6	0,3	Lds	350	90	1,0	7B 2E 1E	10E	Erdvių formavimo kirtimai. Prie poilsiavietės formuoti perregimus, estetiškus, grupinės struktūros medynus. Retinti traką, pomiškį, kirsti užstelbtus, atsilikusius, prasto estetinio vaizdo medžius. Formuoti perregimas erdves.	15	16
139	3	0,4	0,4	Lbl	390	95	0,7	7P 3B		Erdvių formavimo kirtimai. Prie kelių, vedančių link poilsiavietės formuoti perregimus, pusiau atviros struktūros medynus. Retinti traką, pomiškį, kirsti	5	8
139	4	0,8	0,8	Pb	290	95	0,6	6P 3B 1P			5	12

Kvartalas	Sklypas	Plotas, ha	Kertamas plotas, ha	Augavietė	Tūris, m^3/1 ha	Amžius	Skalsumas	1 ardo rūšinė sudėtis	2 ardo rūšinė sudėtis	Kirtimų apibūdinimas	Maks. leistinas iškirsti tūrio proc.	Maks. Iškertamas tūris sklype, m^3
139	5	3,3	3,3	Lbl	370	105	0,7	10P		užstelbtus, atsilikusius, prasto estetinio vaizdo, pažeistus medžius. Formuoti perregimas erdves.	5	61
139	6	6,9	6,9	Lbl	440	95	0,8	8P 1P 1B			5	152
Iš viso:			**14,7**									**297**

16 lentelė. **Kitos kraštovaizdžio formavimo priemonės**

Kvartalas	Sklypas	Plotas, ha	Augavietė	Žemės naudmena	Priemonės apibūdinimas
Būginių girininkija					
11	7	2	Lcp	Miško poilsiavietė	*Saugoti nuo apaugimo* tvenkinio pakrantes ir poilsiavietės aplinką: formuoti atviras erdves su vaizdingomis medžių ir krūmų grupėmis.
296	15	0,7	Ncp	Miško poilsiavietė	*Saugoti nuo apaugimo* tvenkinio pakrantes ir poilsiavietės aplinką: formuoti atviras erdves su vaizdingomis medžių ir krūmų grupėmis. Tvenkinio pakrantėje daugiausia šalinti J, Bt, palikti P.
296	17	0,4	Nbl	Miško laukymė	
Iš viso:		**3,1**			

4.4. Rekreacinės infrastruktūros aptarnavimas, remontas ir atnaujinimas

Bet kokie rekreacinės infrastruktūros objektai palikti be priežiūros greitai sunyktų bei taptų šiukšlynais. Kad to išvengtume, būtina organizuoti šių objektų priežiūrą. Objektų priežiūrą sudarytų sekantys darbai:

-objektų apžiūra, sutvarkymas ir paruošimas poilsiavimo sezonui;

-pastovus šiukšlių surinkimas ir išvežimas sezono metu;

-funkcionuojančių lauko tualetų priežiūra;

-objektų teritorijos nušienavimas;

-malkų pristatymas laužavietėms;

-pastoviai atliekami einamojo remonto darbai.

Vienas iš pačių svarbiausių priežiūros darbų būtų šiukšlių surinkimas ir išvežimas atliekamas bent kartą per savaitę (lankomiausiuose objektuose bent 2 kartus) sezono metu.

Labai svarbu yra tinkamai prižiūrėti įrengtus ir funkcionuojančius lauko tualetus. To tinkamai neatliekant rekreaciniai objektai poilsiautojams tampa nepatrauklūs, atstumiantys ir papildomas poilsiautojų srautas pasiskirsto po tam nepritaikytas miško vietas.

Poilsiaviečių ir kitų objektų teritorijos vasaros bėgyje turėtų būti nušienaujamos nors 2-3 kartus, vešlesnę žolę pašalinant iš objektų teritorijos.

Einamojo remonto darbai turėtų būti atliekami prieš poilsiavimo sezono pradžią, o vėliau – esant reikalui. Tai ir pavėsinių stogų einamasis remontas, sulūžusių ar aplaužytų miško baldų sutvarkymas, tvorelių remontas, išvirtusių iš savo vietos laužavietes juosiančių akmenų atstatymas ir panašūs darbai.

Kapitalinio remonto darbus reikėtų atlikinėti kas 5 metai. Per tiek laiko miško sąlygomis daugelis medinių įrenginių stipriai apipūva ir juos tenka remontuoti kapitališkai, pakeisti kai kurias jų dalis arba ir visą įrenginį. Šie darbai taip pat turėtų būti atliekami ne rekreacinio sezono metu.

Literatūros sąrašas

1. Kultūros vertybių registras (2018). [interaktyvus]. [žiūrėta 2018-11-15]. Prieiga per internetą: http://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-search

2. Biržų regioninio parko direkcija (2017). Apie regioninį parką [interaktyvus]. [žiūrėta 2018-11-15]. Prieiga per internetą: https://www.birzuparkas.lt/lt/apie-parka/

3. Biržų rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas (2007). [interaktyvus]. [žiūrėta 2018-11-12]. Prieiga per internetą: https://birzai.lt/index.php?-29622494

5. Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas (2007). [interaktyvus]. [žiūrėta 2018-11-12]. Prieiga per internetą: http://www.pasvalys.lt/lt/informaciniai-puslapiai/pasvalio-rajono-bendrasis-planas/887

6. Panevėžio apskrities teritorijos bendrasis planas (2012). [interaktyvus]. [žiūrėta 2018-11-12]. Prieiga per internetą: https://www.pavb.lt/images/dokumentai/naujienos/20121220/Patvirtintas_Panevezio_apskrities_teritorijos_bendrasis_planas.pdf

7. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas (2002). [interaktyvus]. [žiūrėta 2018-10-30]. Prieiga per internetą: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.737EFE13DAE0

PRIEDAI

1 Priedas

Kraštovaizdžio formavimo kirtimai

M 1 : 10 000

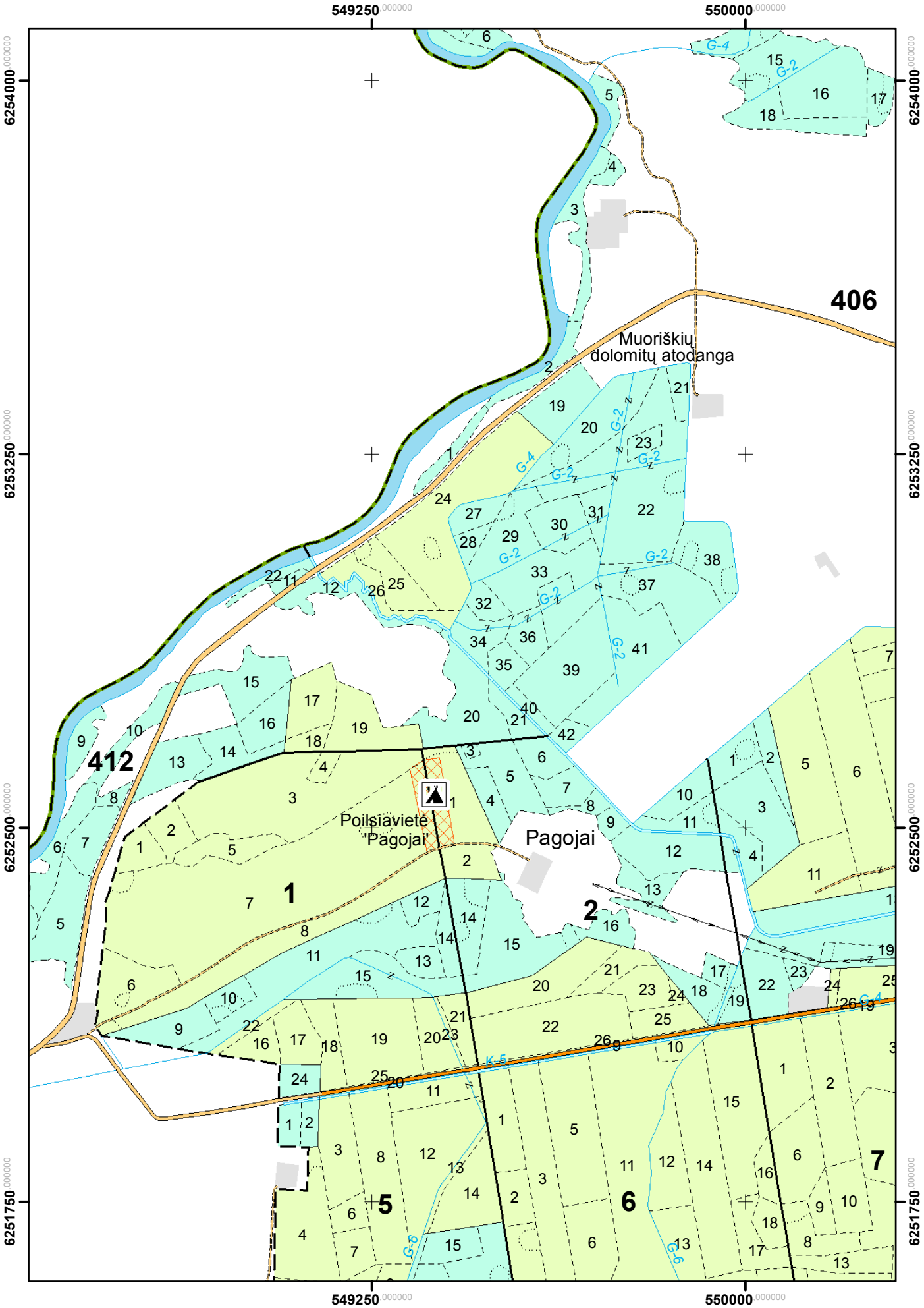
549250
550000
6254000
6253250
6252500
6251750
406
412
Muoriškių
dolomitų atodanga
Poilsiavietė
"Pagojai"
Pagojai
1
2
5
6
7
K-5
G-2
G-4
G-6

Būginių girininkija

M 1 : 10 000

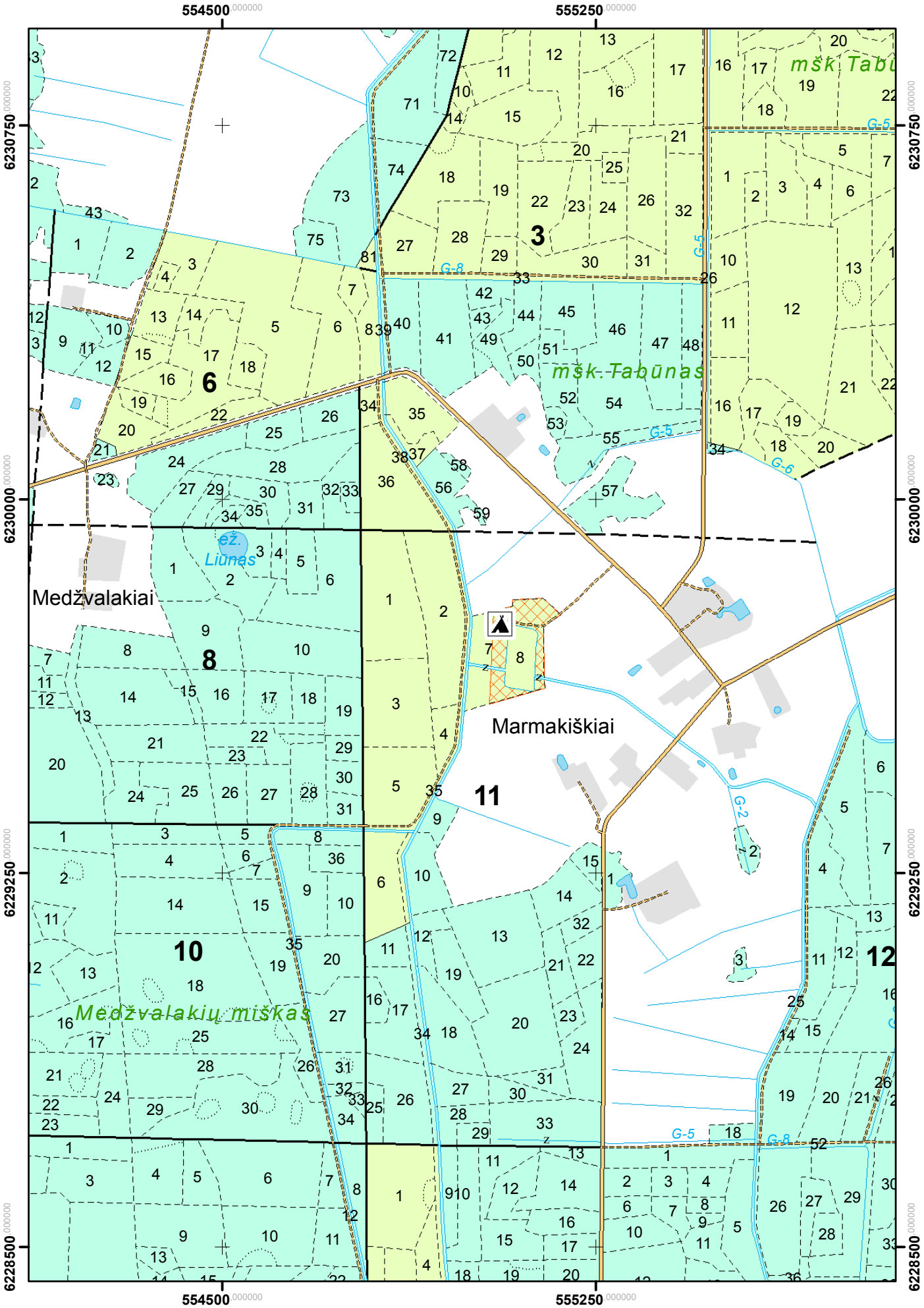

Būginių girininkija

M 1 : 10 000

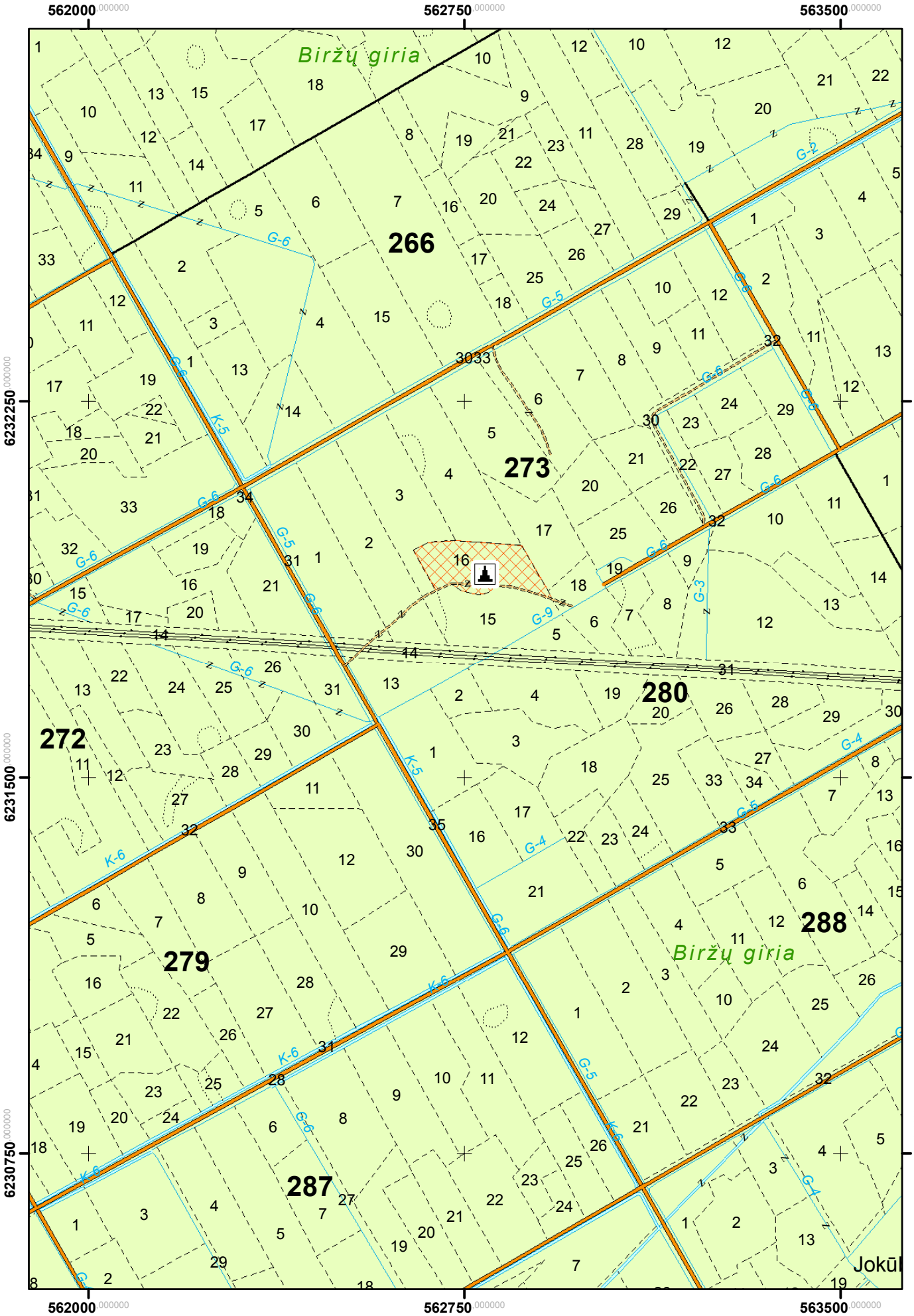

Būginių girininkija

M 1 : 10 000

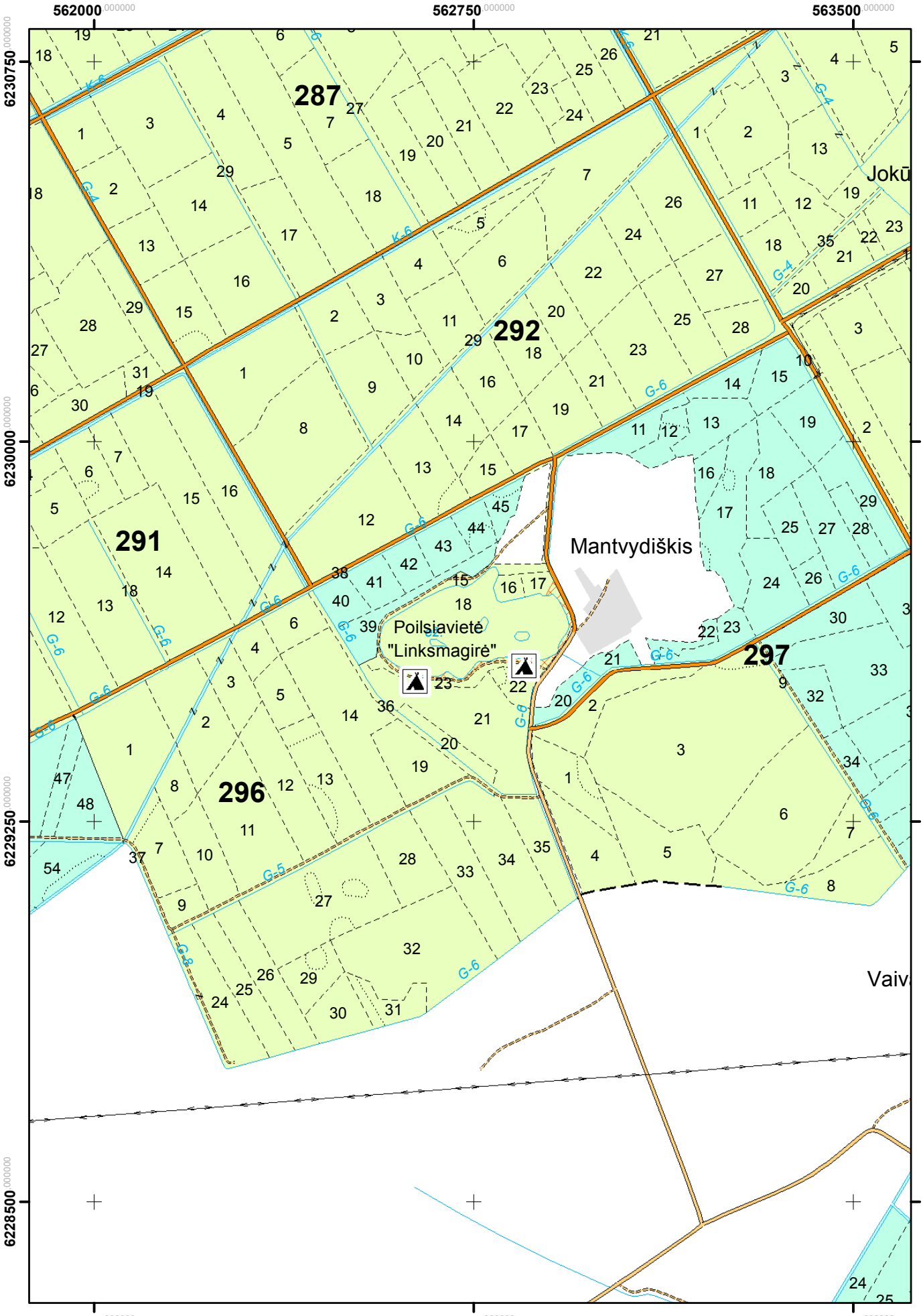

Pasvalio girininkija

M 1 : 10 000

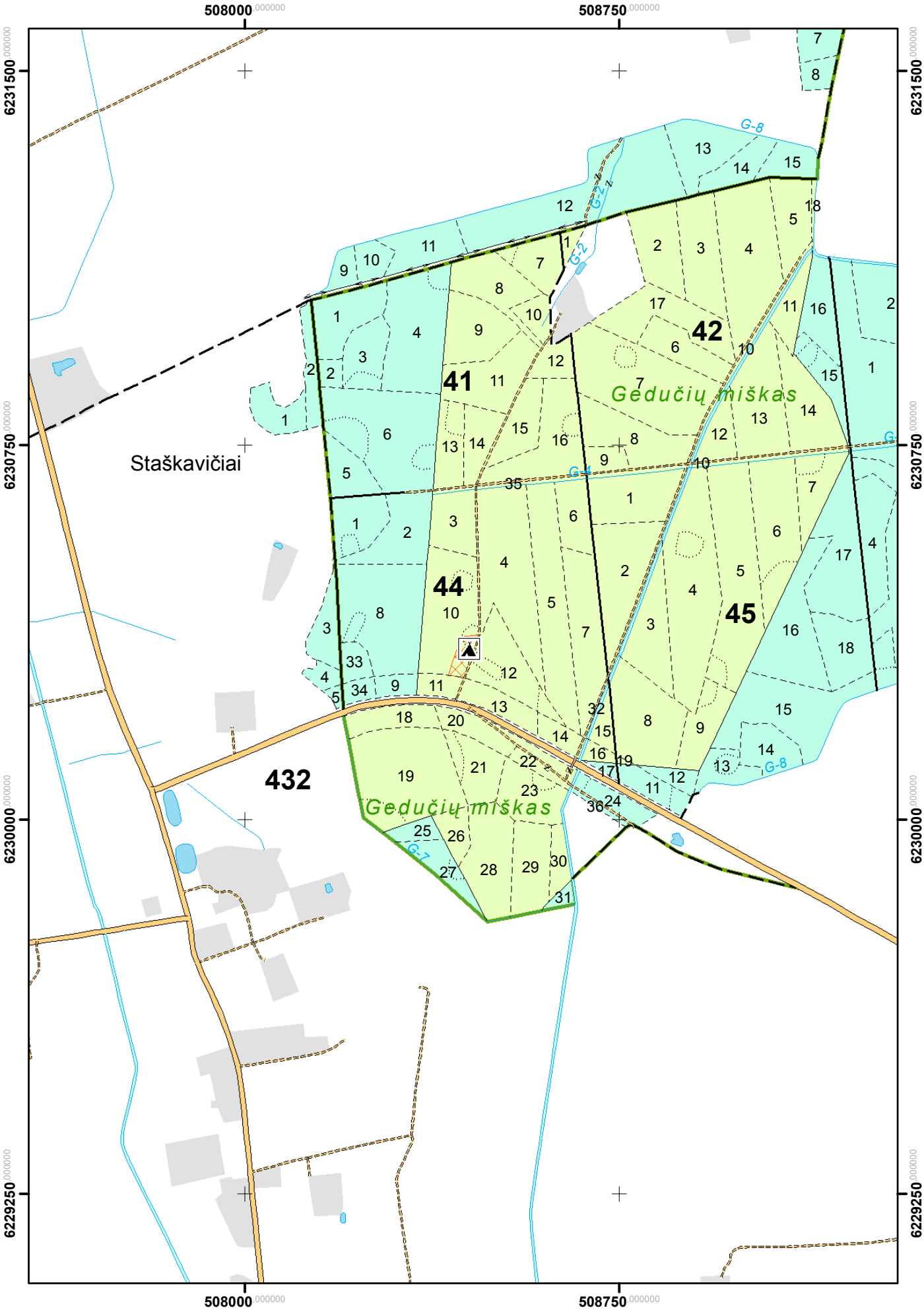

Pasvalio girininkija

M 1 : 10 000

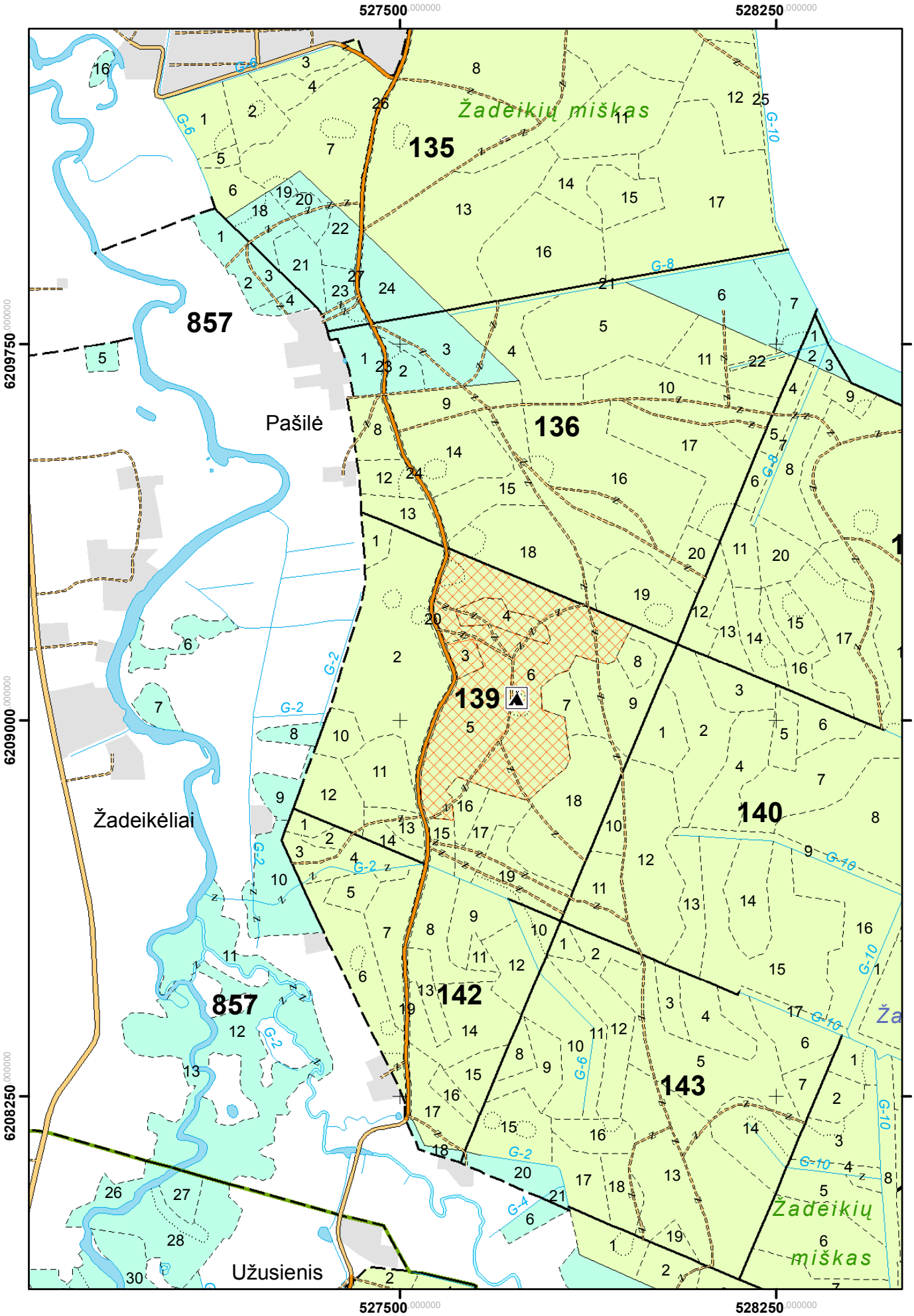

2 Priedas

Kultūros paveldo objektų teritorijos

Sutartiniai ženklai

- Kultūros paveldo objektas
- 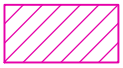 Kultūros paveldo objektų teritorijos
- Kultūros paveldo objektų apsaugos nuo fizinio poveikio zona
- 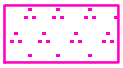 Kultūros paveldo objektų vizualinės apsaugos zona
- Valstybinės reikšmės miškai
- Kitų naudotojų miškai

M 1 : 10 000

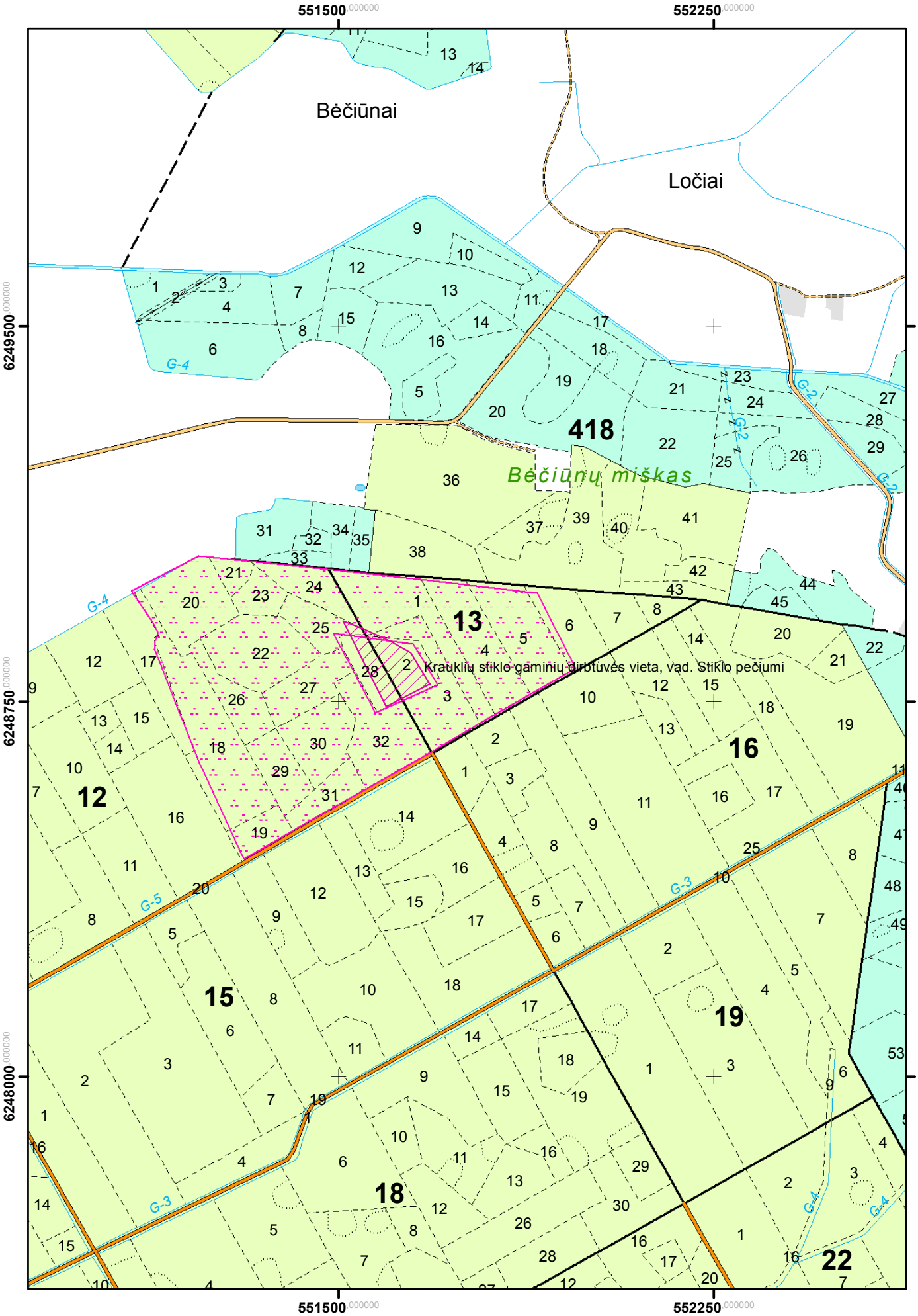
551500
552250
6249500
6248750
6248000
Bėčiūnai
Ločiai
418
Bėčiūnų miškas
13
Krauklių stiklo gaminių dirbtuvės vieta, vad. Stiklo pečiumi
12
15
16
18
19
22
G-2
G-3
G-4
G-5

M 1 : 10 000

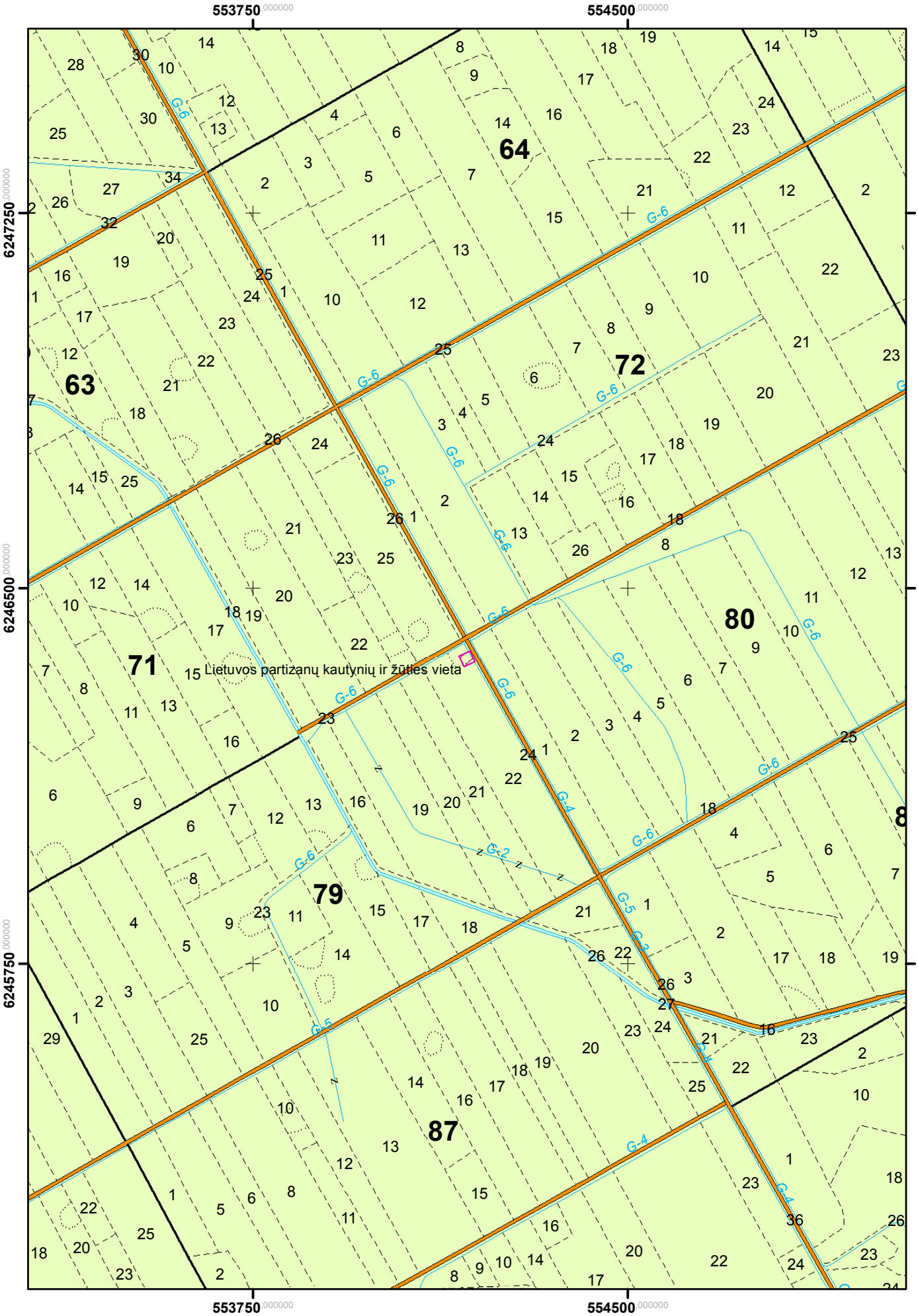
553750
554500
6247250
6246500
6245750
63
64
71
72
79
80
87
Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta
G-6
G-5
G-4
G-2

Tamošiūnų girininkija

M 1 : 10 000

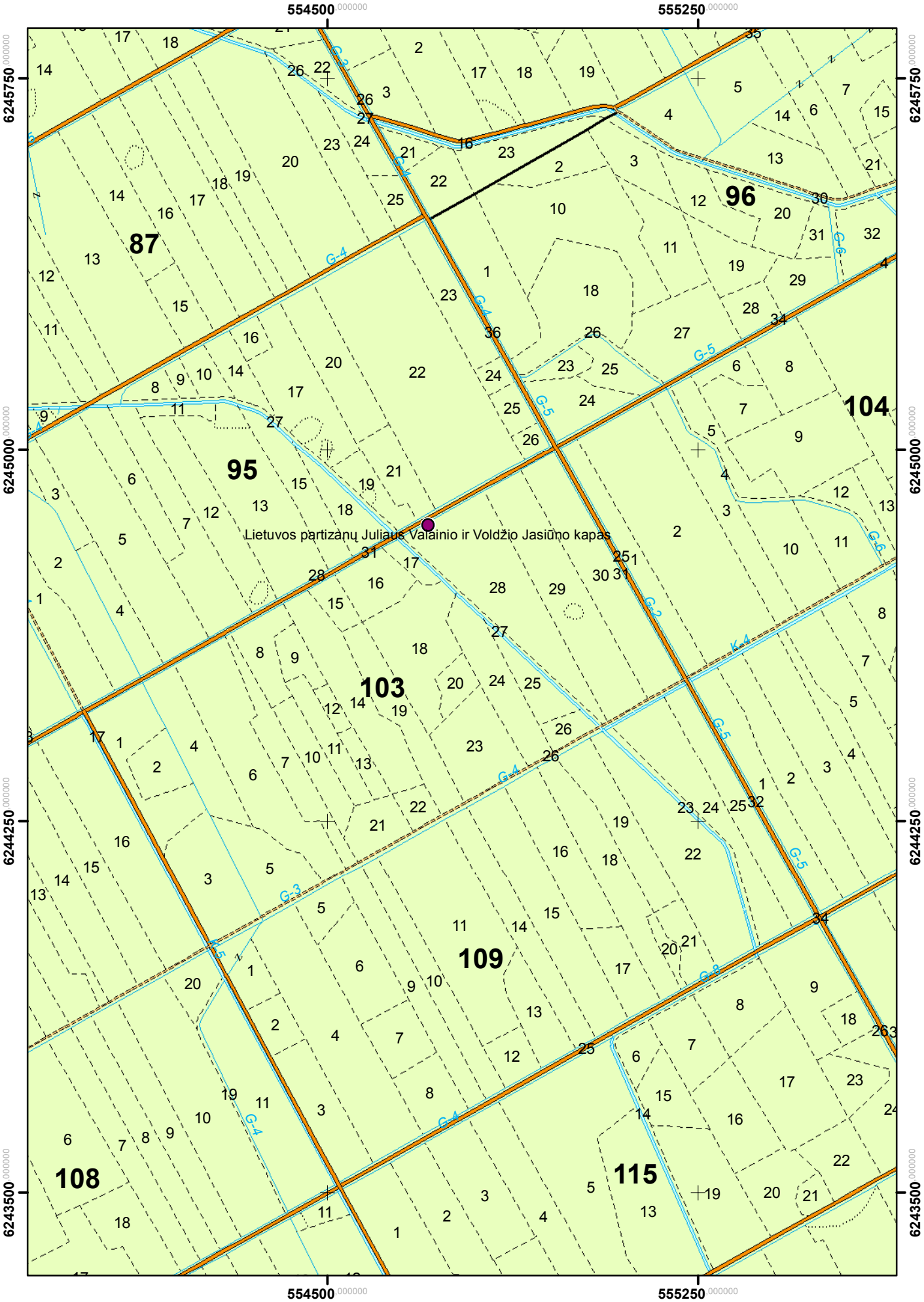

Tamošiūnų girininkija

M 1 : 10 000

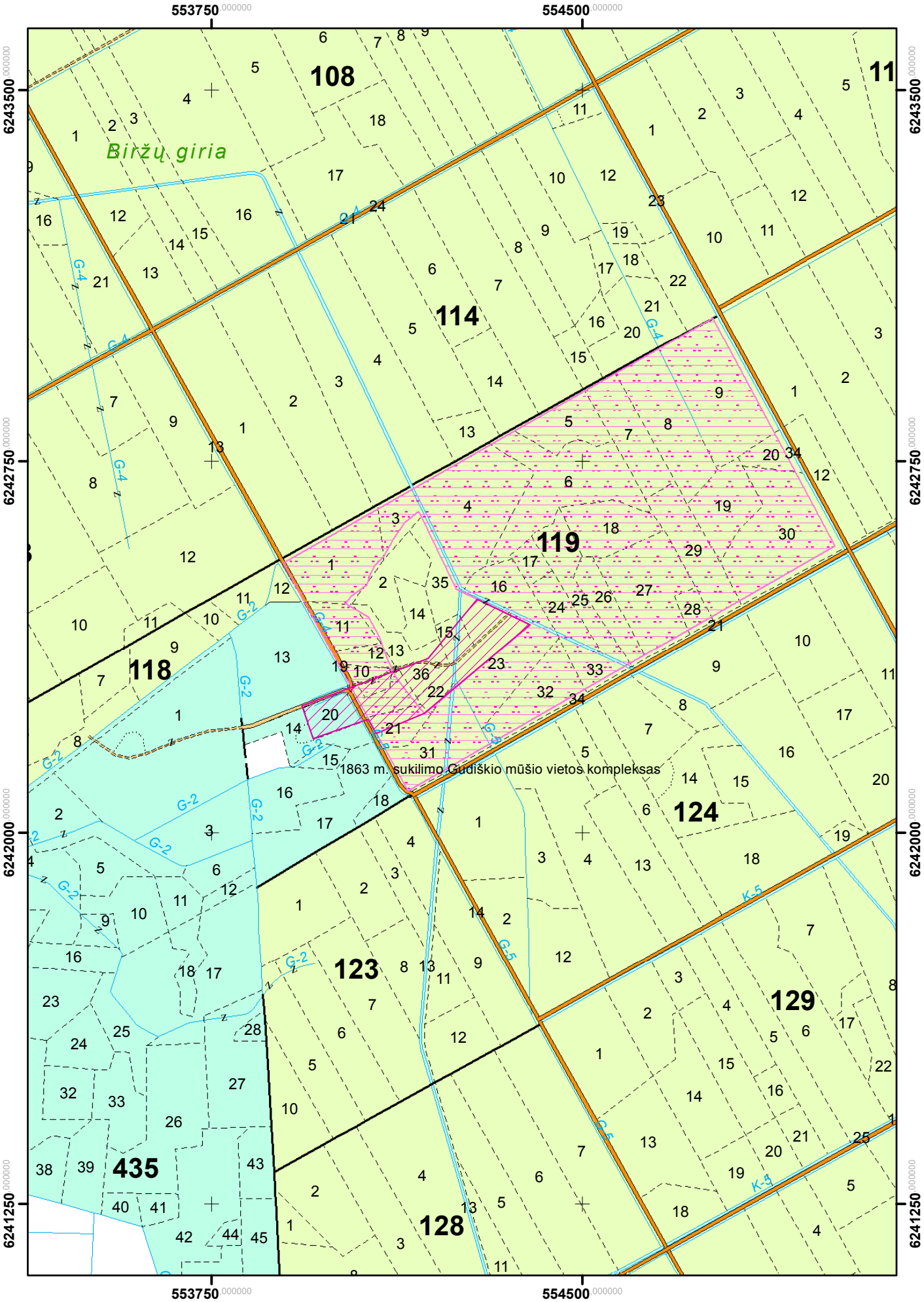

Spalviškių girininkija

M 1 : 10 000

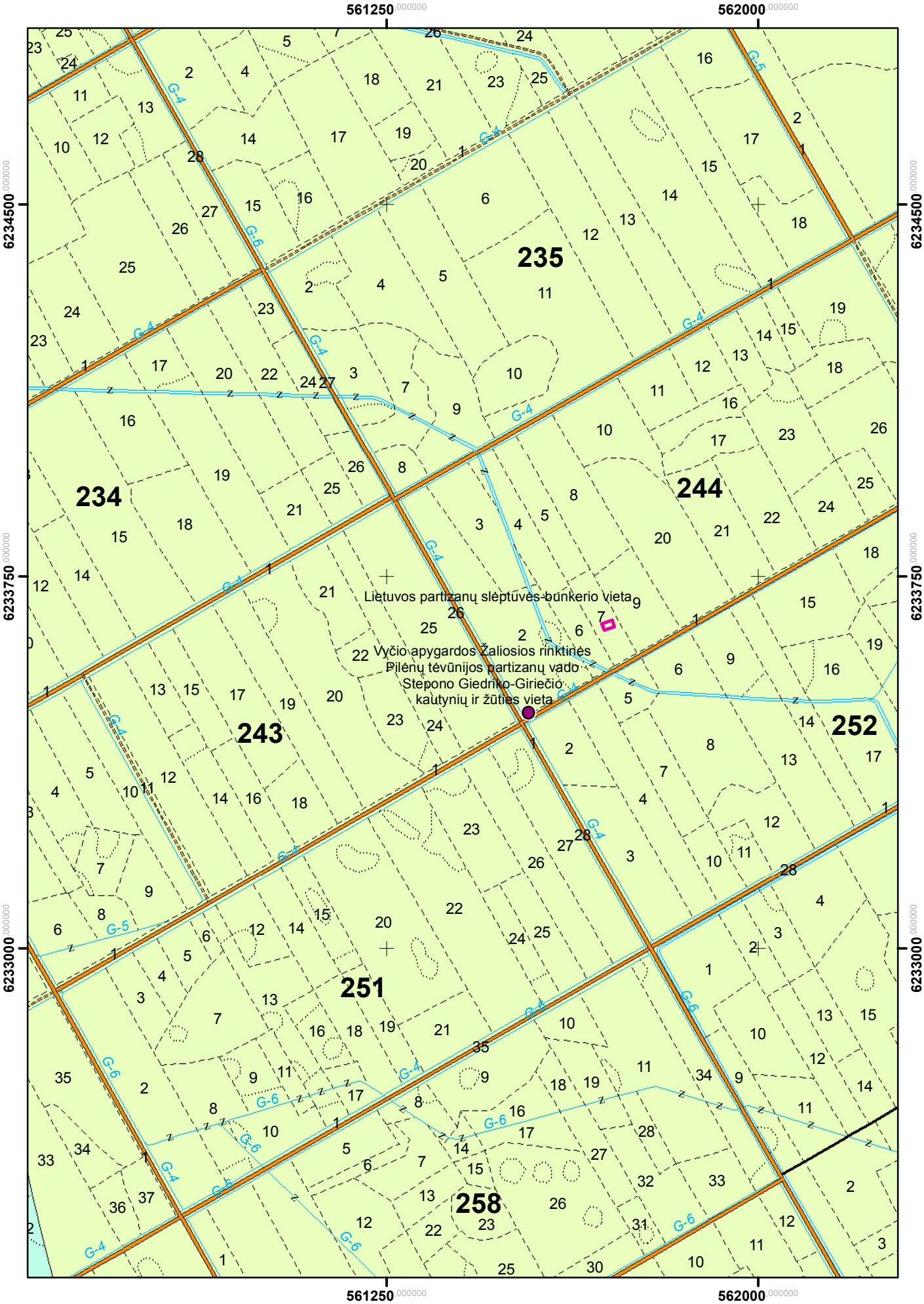

Būginių girininkija

M 1 : 10 000

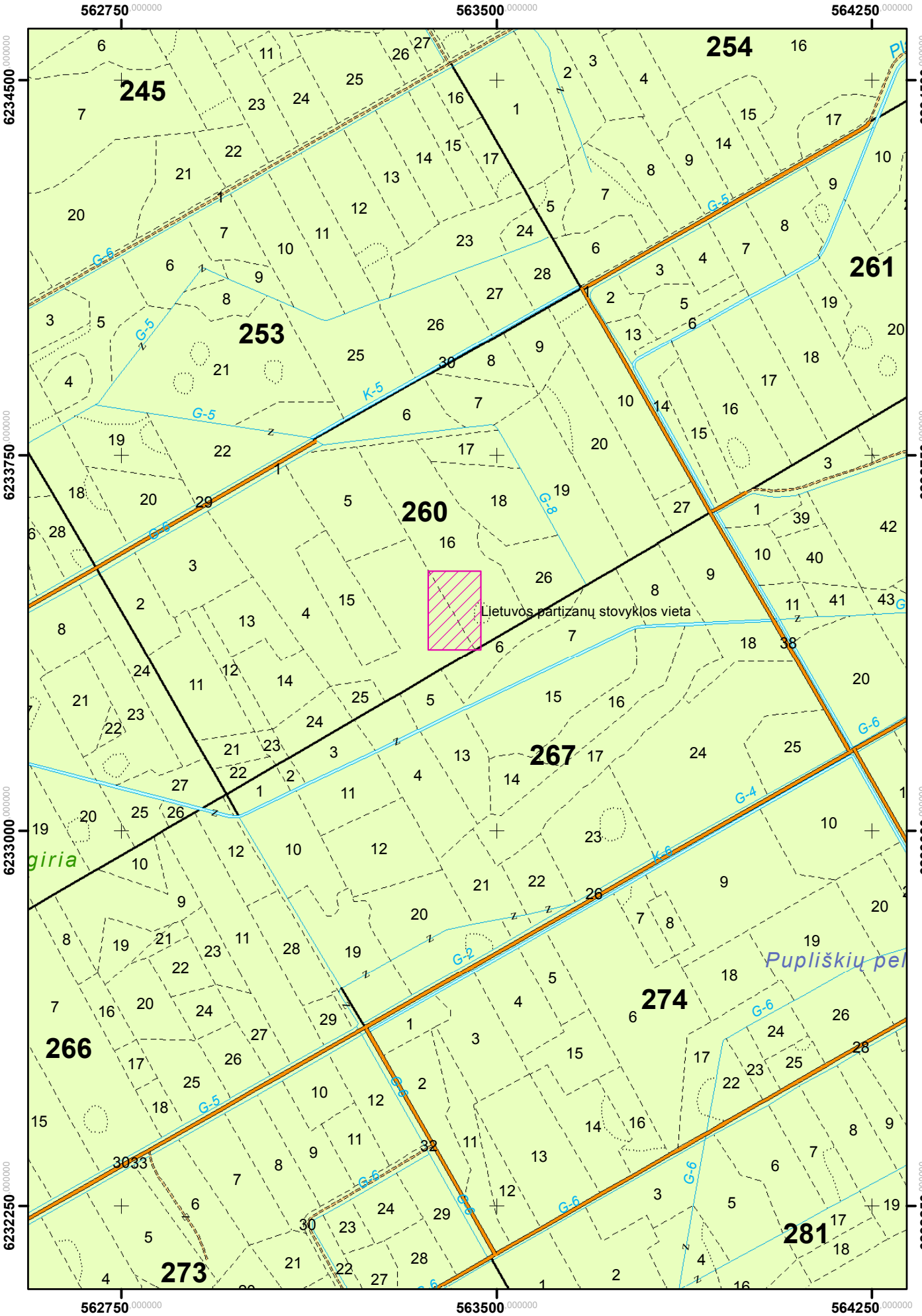

Būginių girininkija

M 1 : 10 000

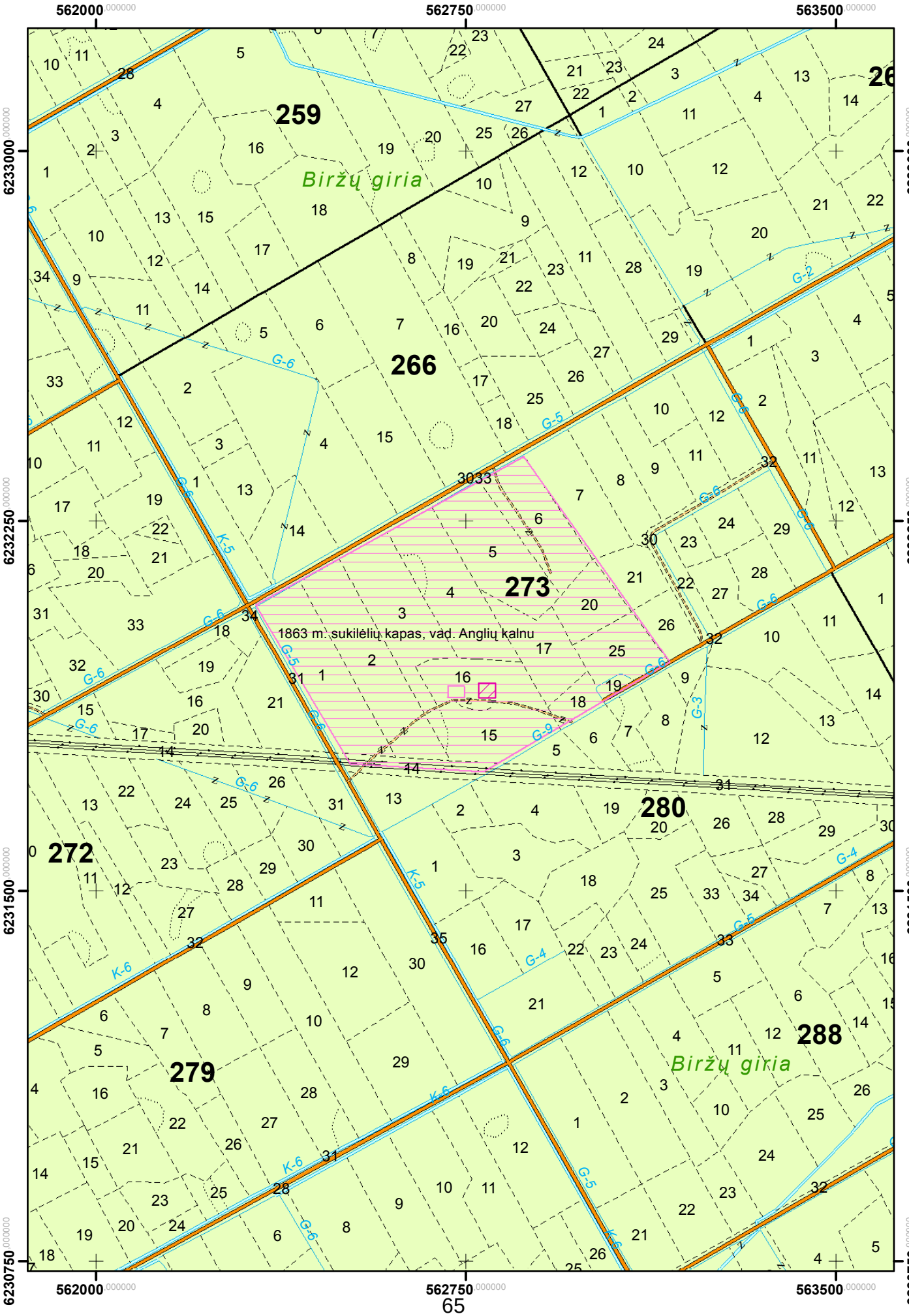

Būginių girininkija

M 1 : 10 000

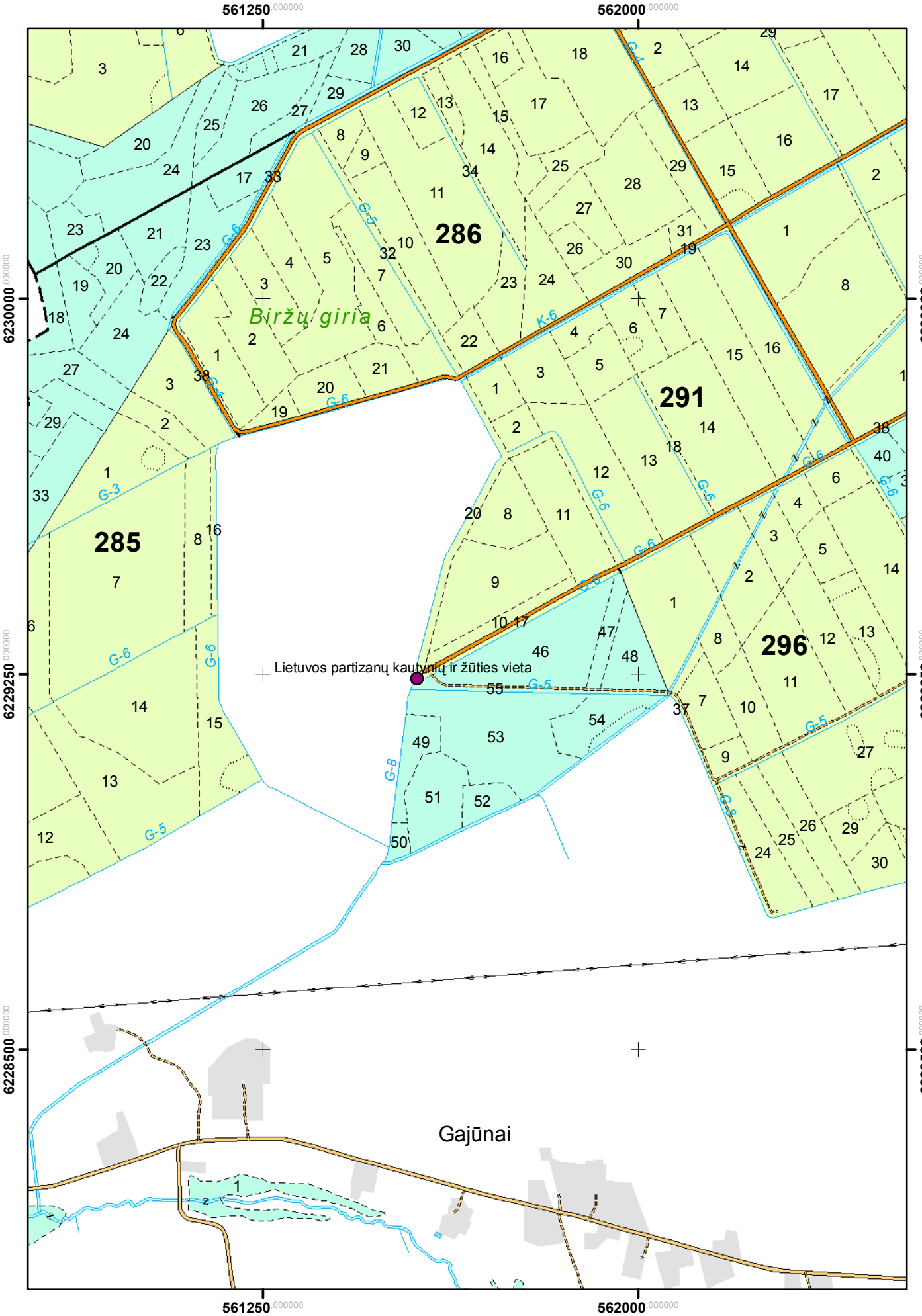

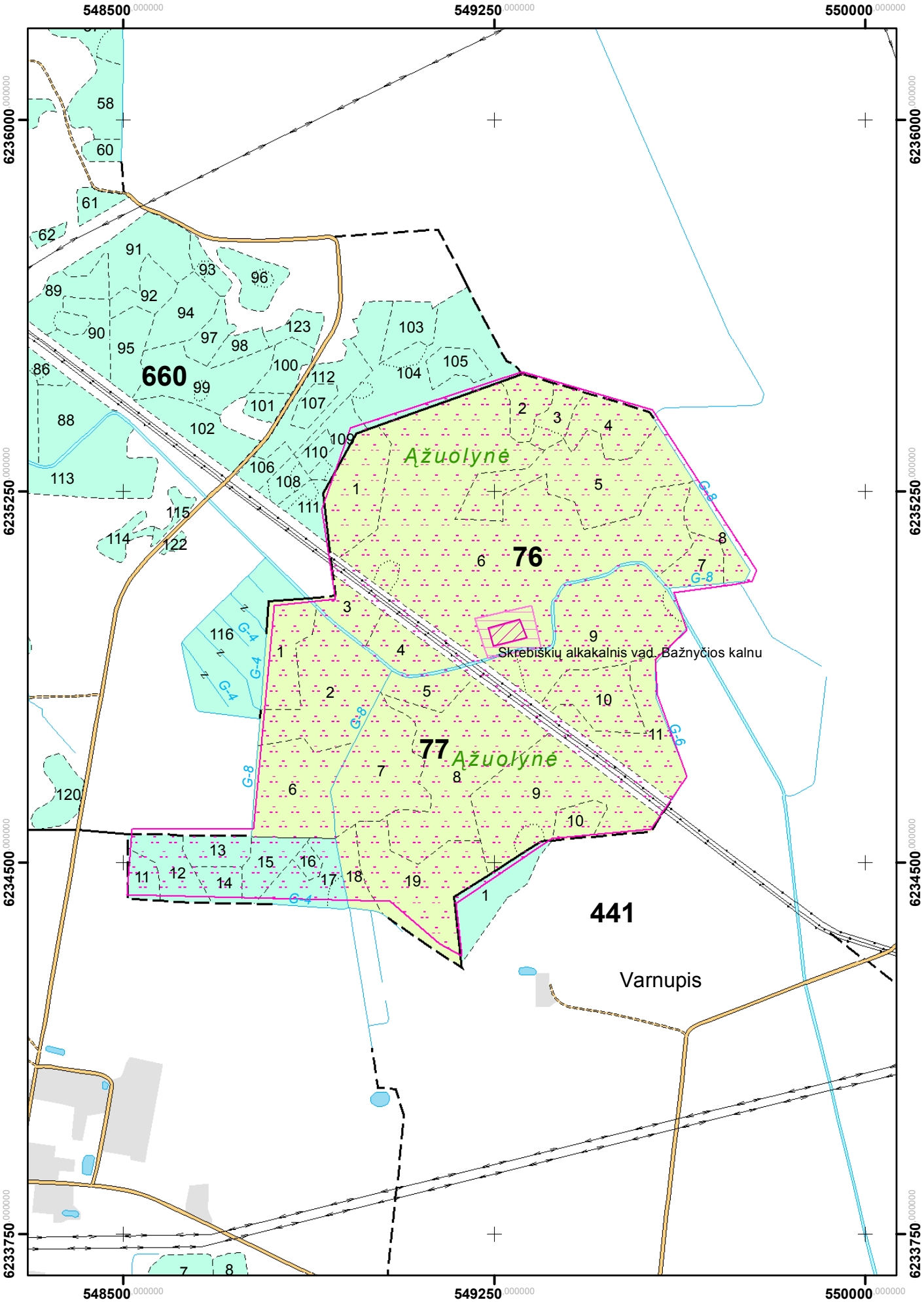
Biržų girininkija
M 1 : 10 000
548500
549250
550000
6236000
6235250
6234500
6233750
660
76
77
441
Ąžuolynė
Ąžuolynė
Skrebiškių alkakalnis vad. Bažnyčios kalnu
Varnupis
G-8
G-4
G-6

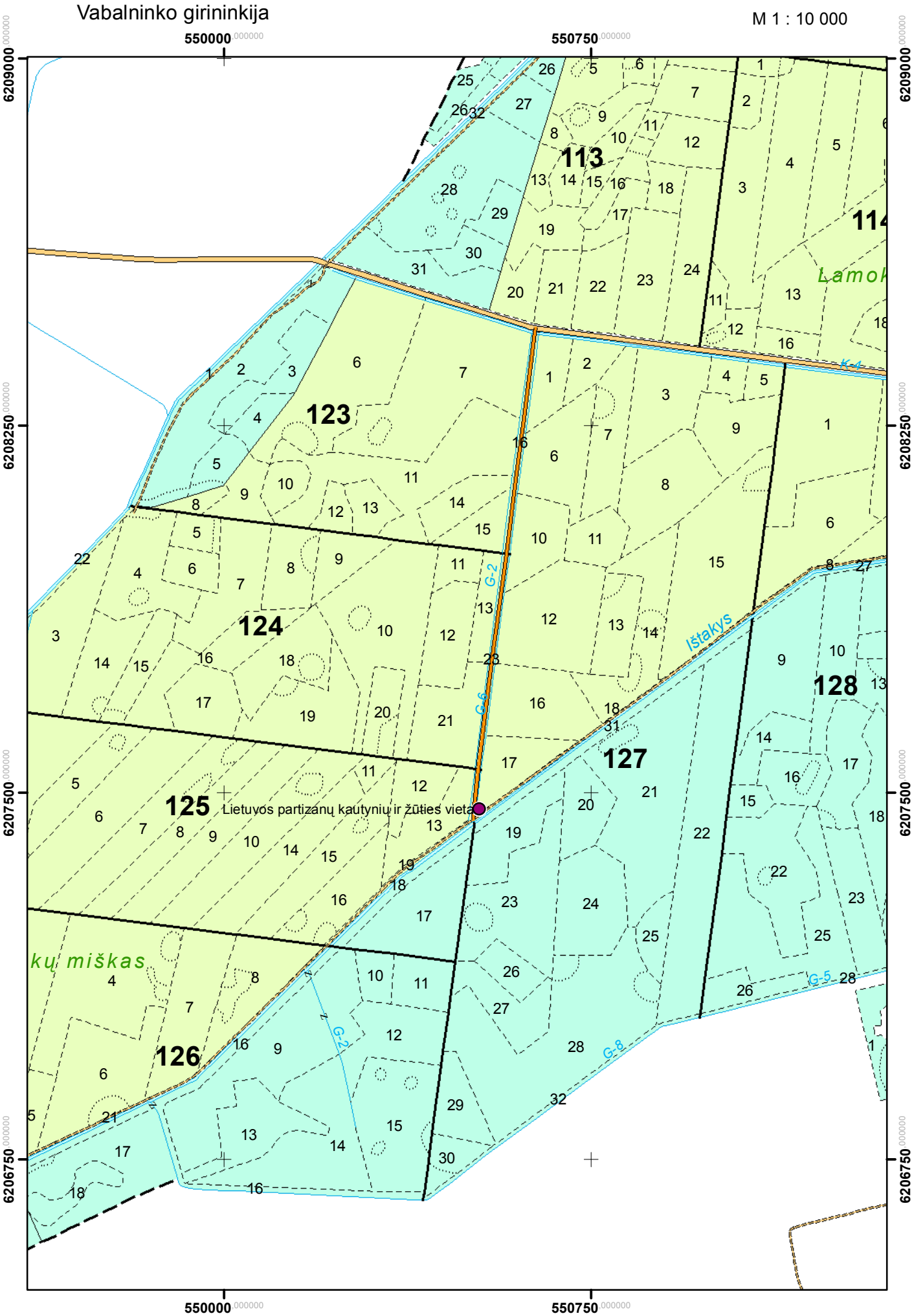
Vabalninko girininkija
M 1 : 10 000
550000
550750
6209000
6208250
6207500
6206750
113
114
123
124
125
126
127
128
Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta
Ištakys
G-2
G-6
G-5
G-8
K-4
kų miškas

Pasvalio girininkija

M 1 : 10 000

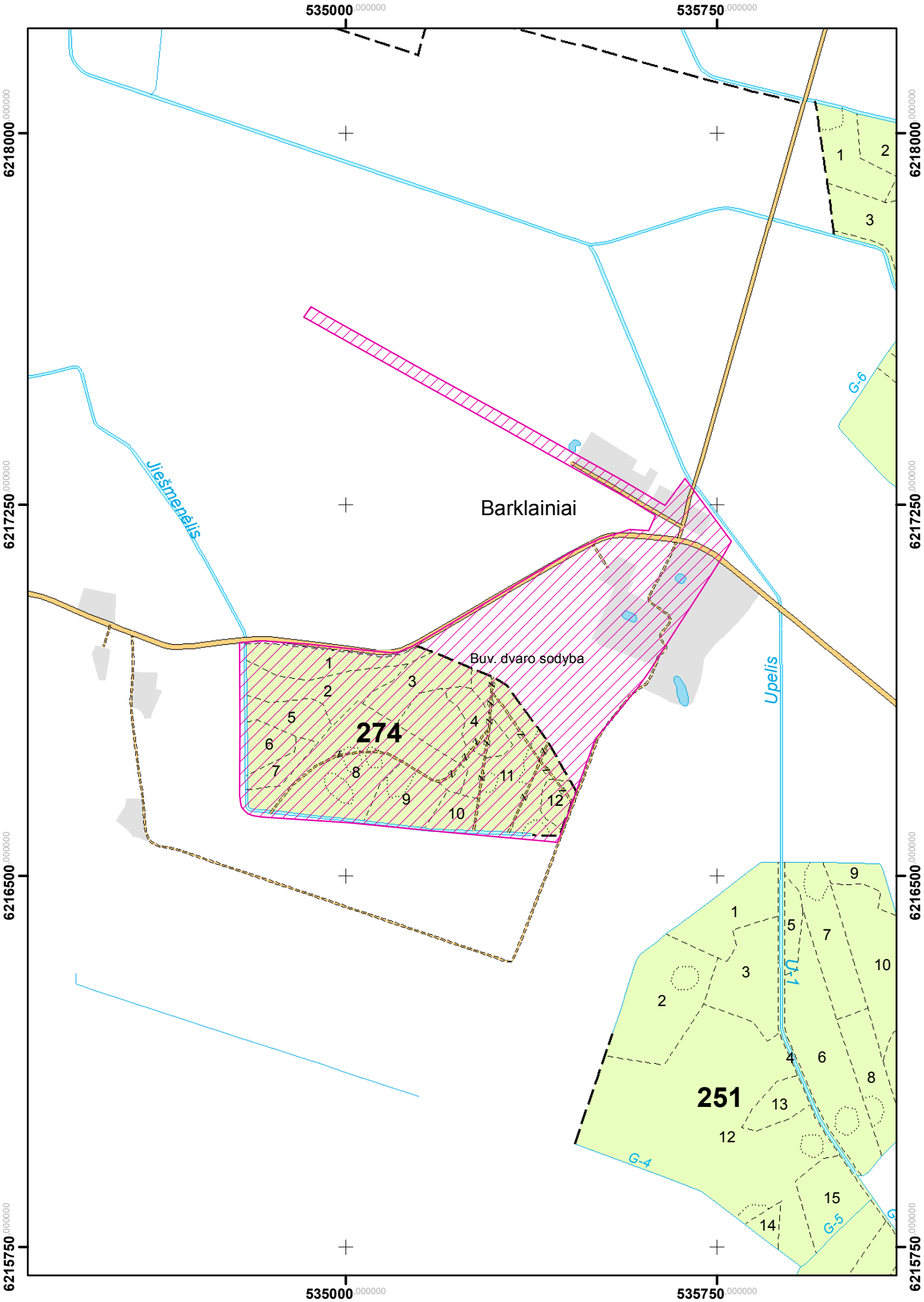

Pasvalio girininkija

M 1 : 10 000

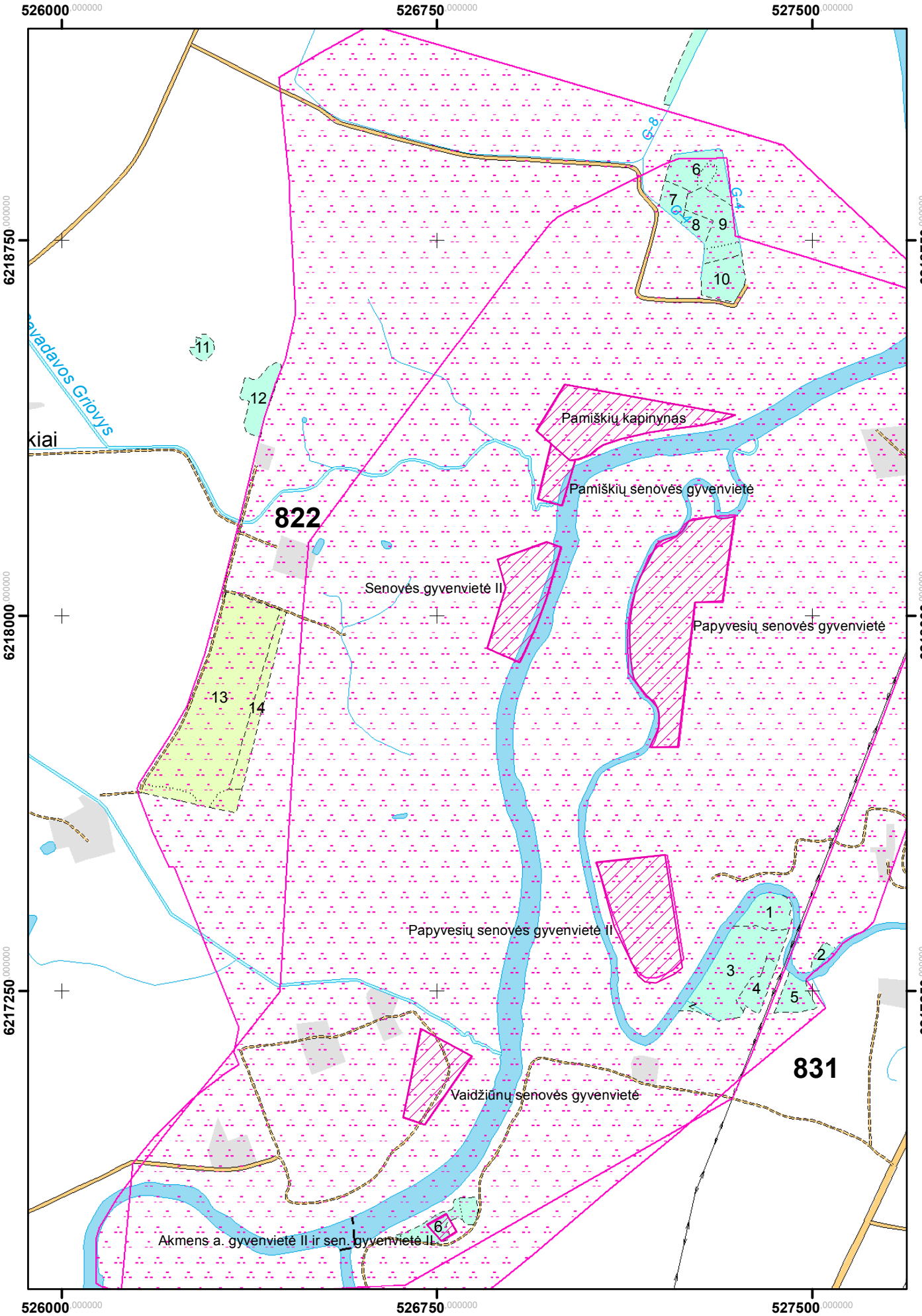

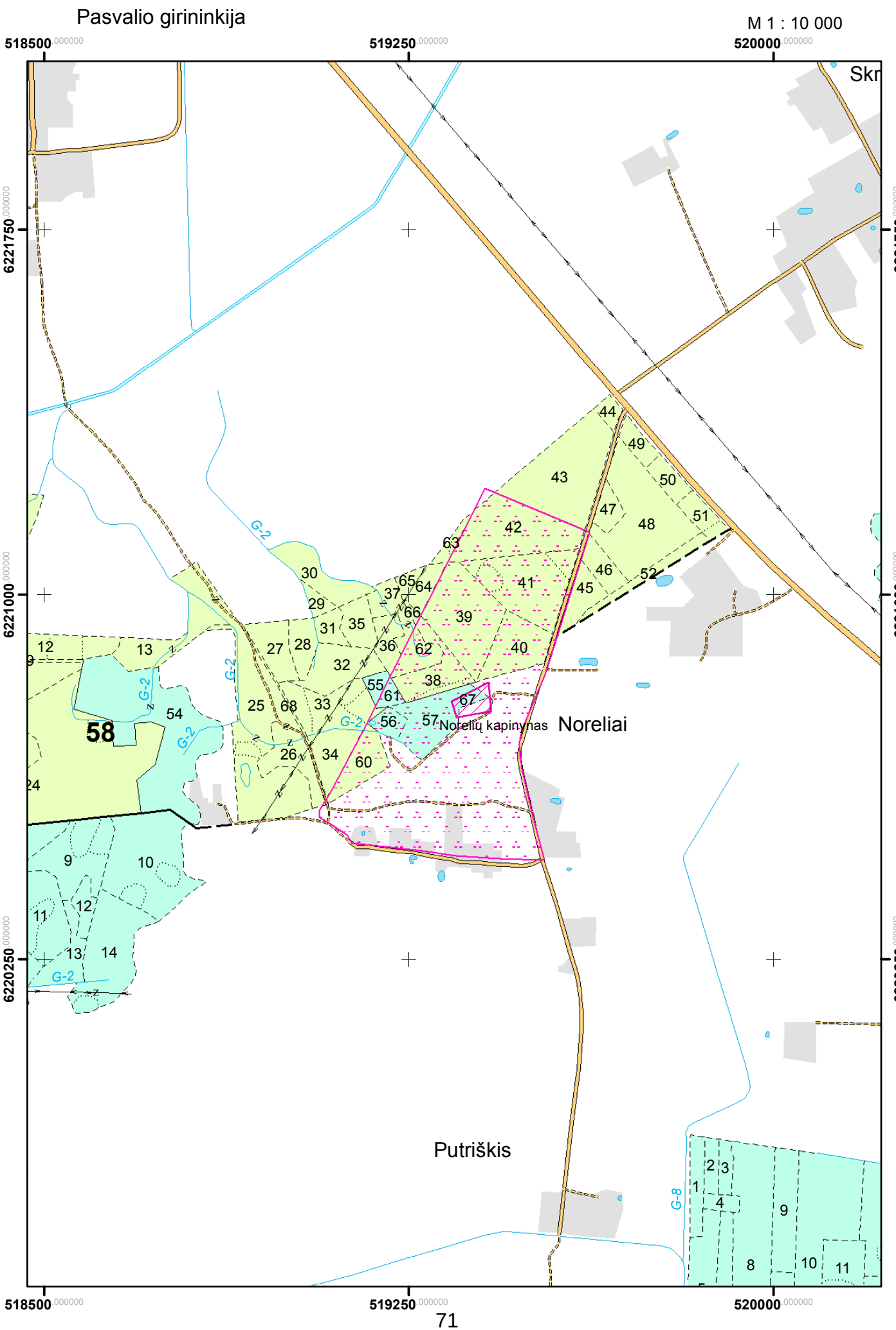
Pasvalio girininkija
M 1 : 10 000
518500
519250
520000
6221750
6221000
6220250
Skr
Noreliai
Norelių kapinynas
Putriškis
58
G-2
G-8

Pasvalio girininkija

M 1 : 10 000

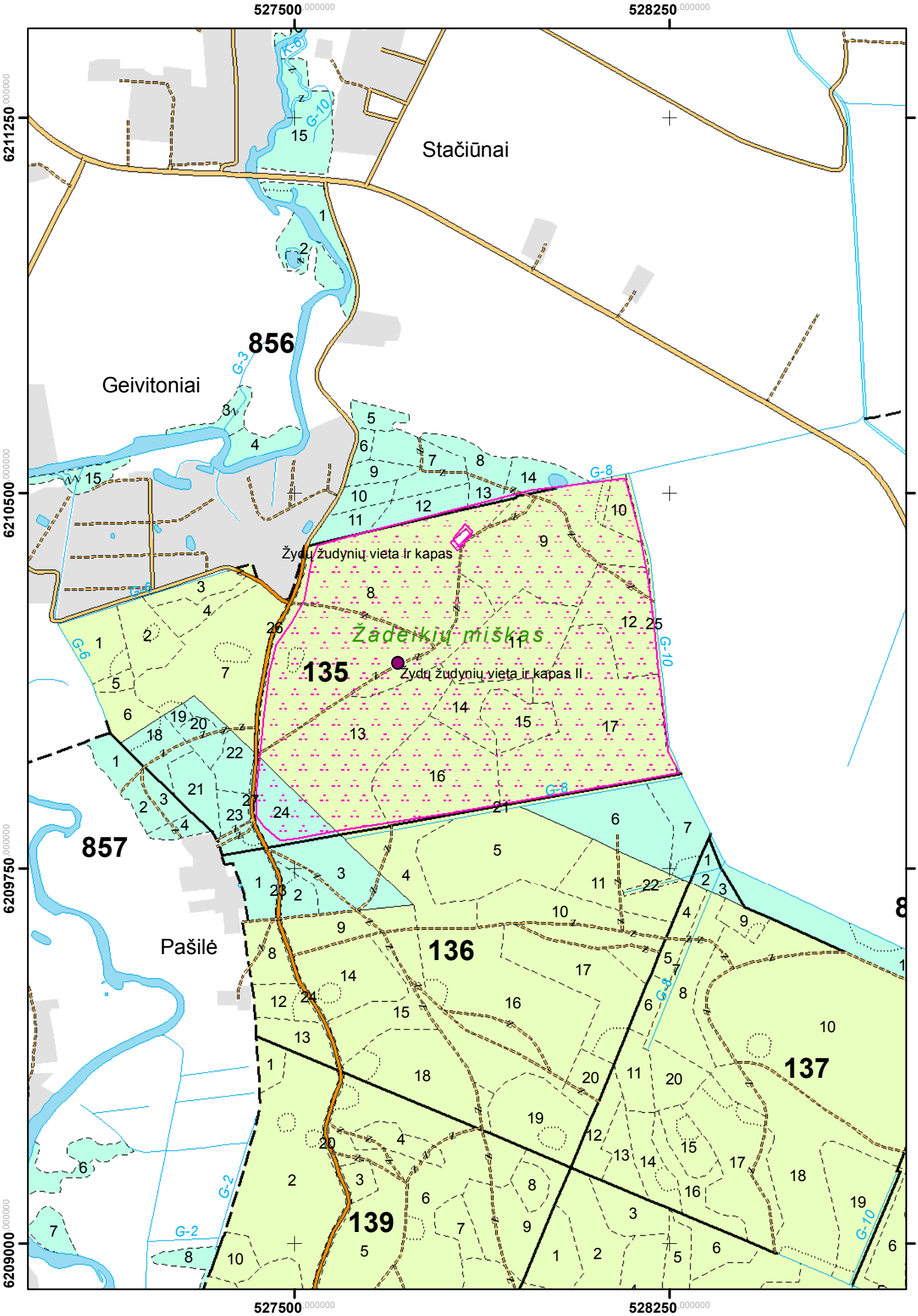

Joniškėlio girininkija

M 1 : 10 000

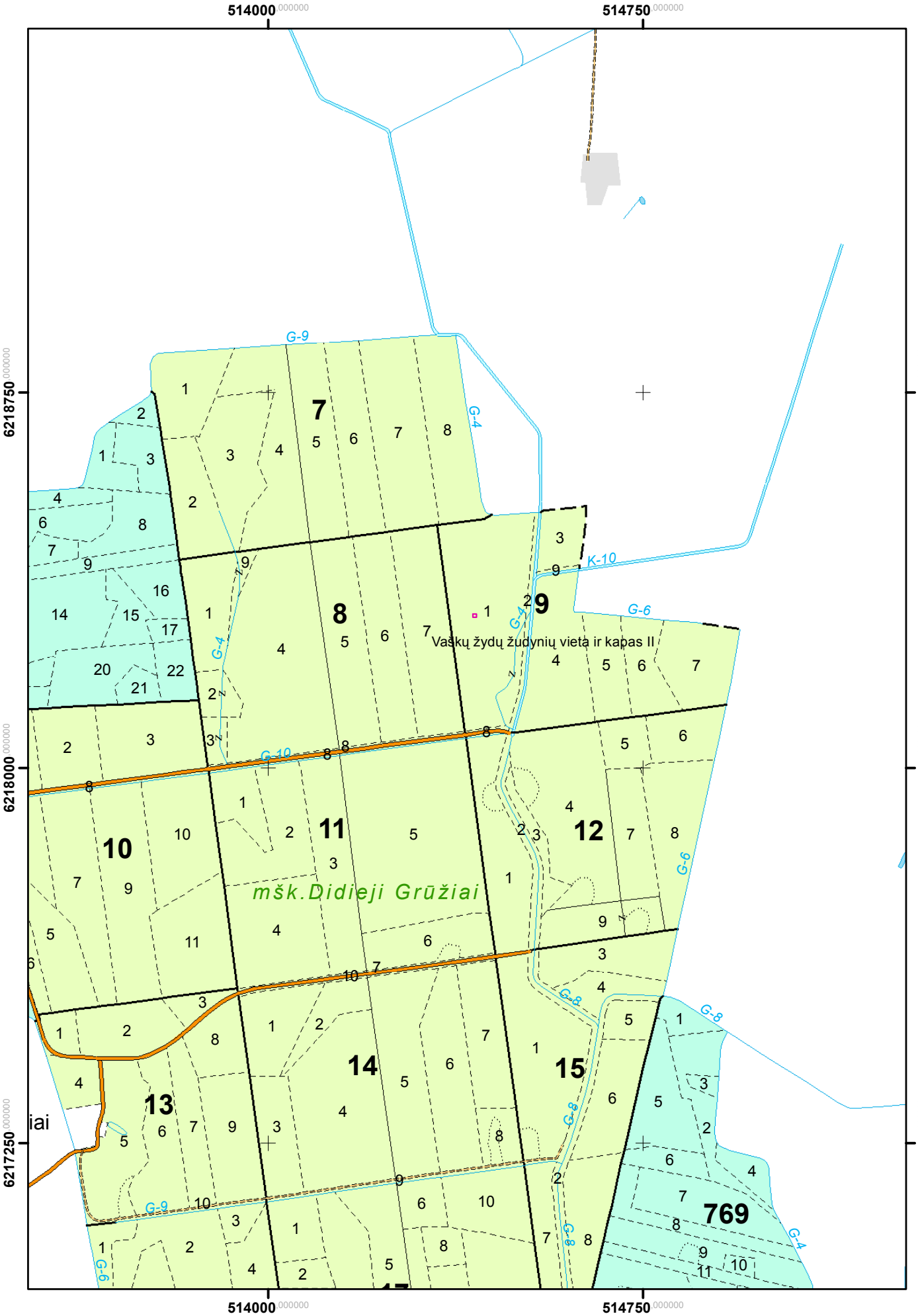

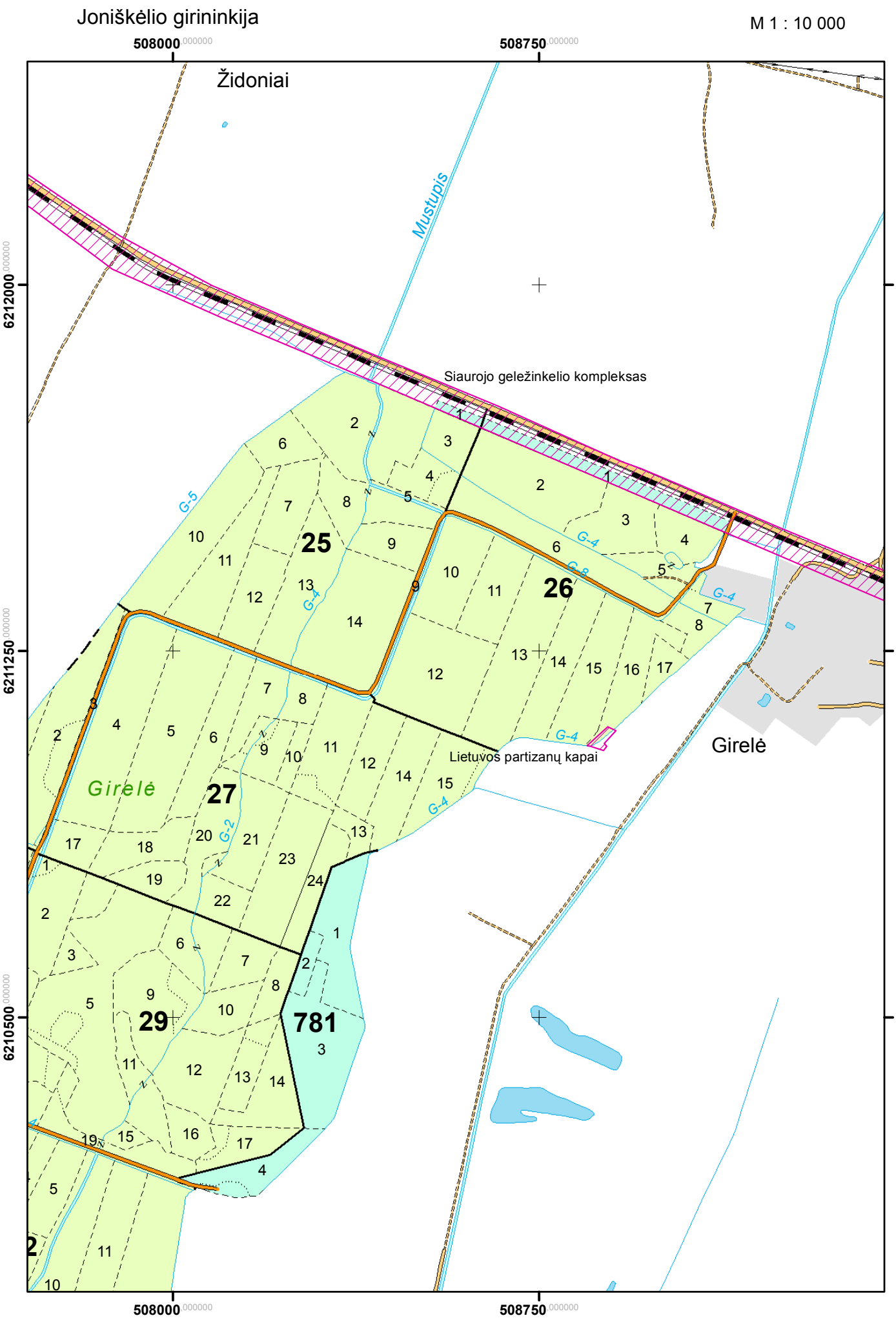
Joniškėlio girininkija
M 1 : 10 000
508000
508750
6212000
6211250
6210500
Židoniai
Mustupis
Siaurojo geležinkelio kompleksas
G-5
G-4
G-2
25
26
27
29
781
Girelė
Girelė
Lietuvos partizanų kapai

Kriklinių girininkija

M 1 : 10 000

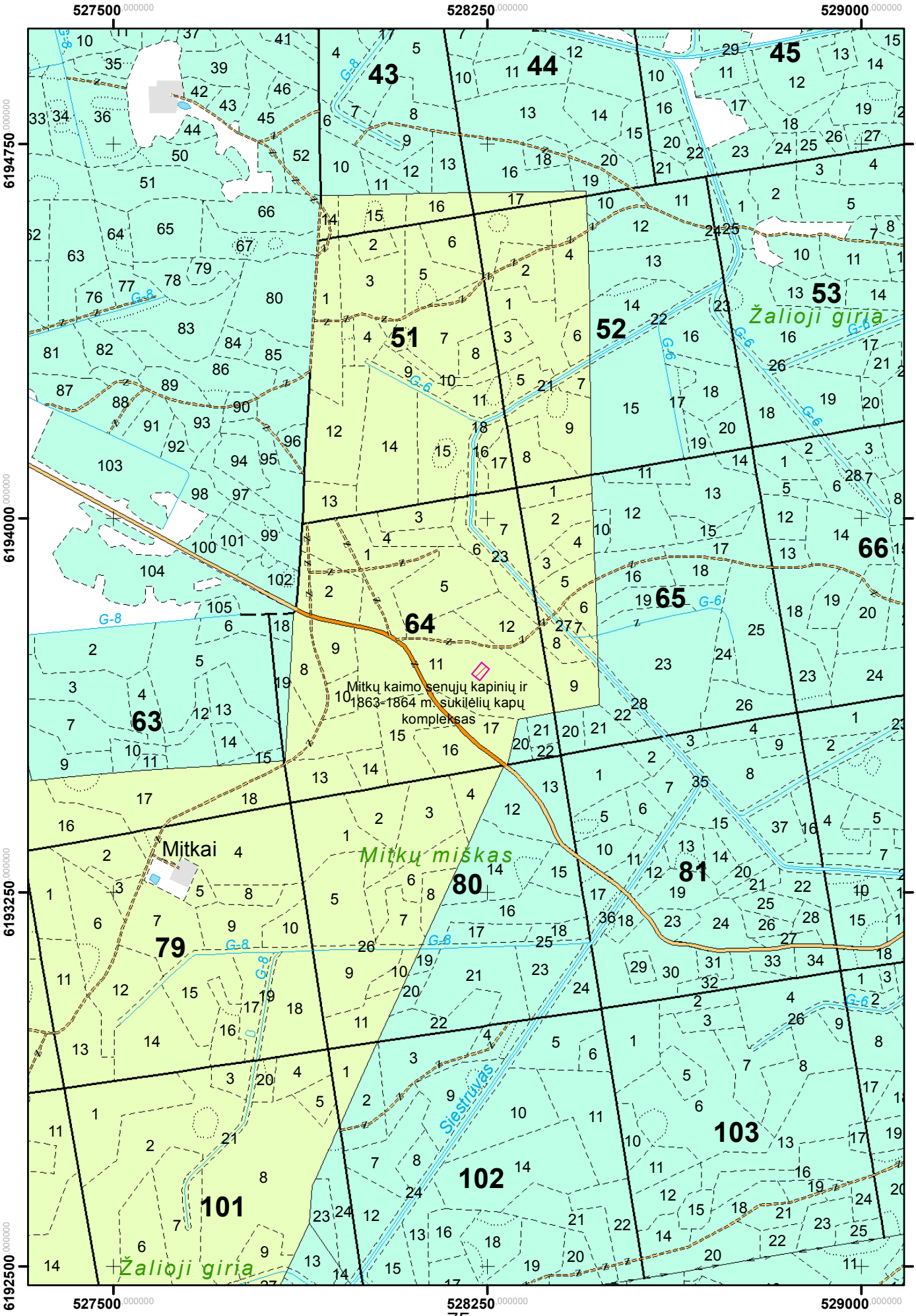

Kriklinių girininkija

M 1 : 10 000

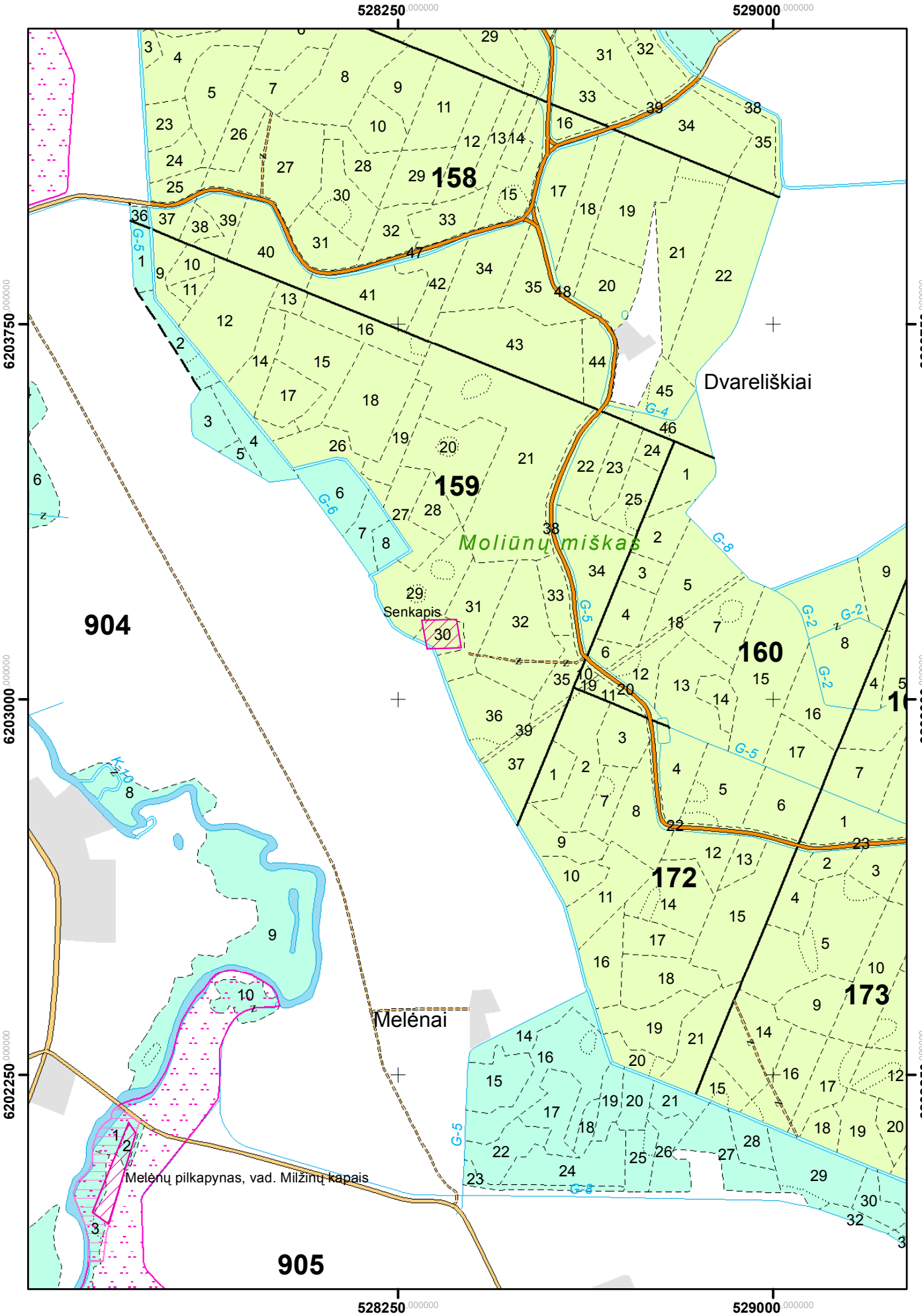

Kriklinių girininkija

M 1 : 10 000

